

---

Kulturhistorie

# Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt

Broby kommune



Skemaer og kort

1995

 **Fyns Amt**  
Natur- og vandmiljøafdelingen

---

Forsidebillede: Sandholt

**Hovedgårdsregistrering  
i Fyns Amt**

Skemaer og kort

Udgivet af: Fyns Amt  
Natur- og vandmiljøafdelingen  
Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ  
Telefon: 66 15 94 00

Kortmateriale:  
Udgivet af **Fyns Amt**  
Grundmateriale: KMS copyright

Tryk: Fyns Amt  
ISBN 87 7343 221 0

# INDHOLDSFORTEGNELSE

<b>Forord</b>	side 1
<b>Oversigtskort</b>	side 2
<b>Kommunekort</b>	side 3
<b>Brobygård</b>	side 5
<b>Lundegård</b>	side 19
<b>Sandholt</b>	side 31
<b>Vejlegård</b>	side 43
<b>Ølstedgård</b>	side 55

# FORORD

Igennem de senere år har Fyns Amt arbejdet med registrering af de kulturhistoriske forhold vedrørende 123 fynske hovedgårde. Amtet er nu nået til at kunne offentliggøre resultaterne. Den foreliggende rapport er den første udgivelse i afrapporteringen af de kulturhistoriske undersøgelser.

Der udgives i alt 25 kommunebaserede skemarapporter, som formidler de grundlæggende kildeoplysninger, de vigtigste sammenfatninger samt væsentlige kort. Kun kommuner som rummer flere end 2 hovedgårde har deres egen rapport. Ullerslev er derfor trykt sammen med Nyborg, Nørre Aaaby med Middelfart og Munkebo med Langeskov. Marstal -, Ærøskøbing -, Tommerup - og Vissenbjerg kommuner indgår ikke i afrapporteringen, idet de ikke rummer nogen hovedgårde. Til skemaerne er udarbejdet en særskilt nøgle, og derudover publicerer Fyns Amt en sammenfattende rapport og en planlægningsrapport. Skemaoplysningerne er indsamlet af Odense Universitet/ Kerteminde Museum under ledelse af museumsinspektør, doktor phil. Erland Porsmose.

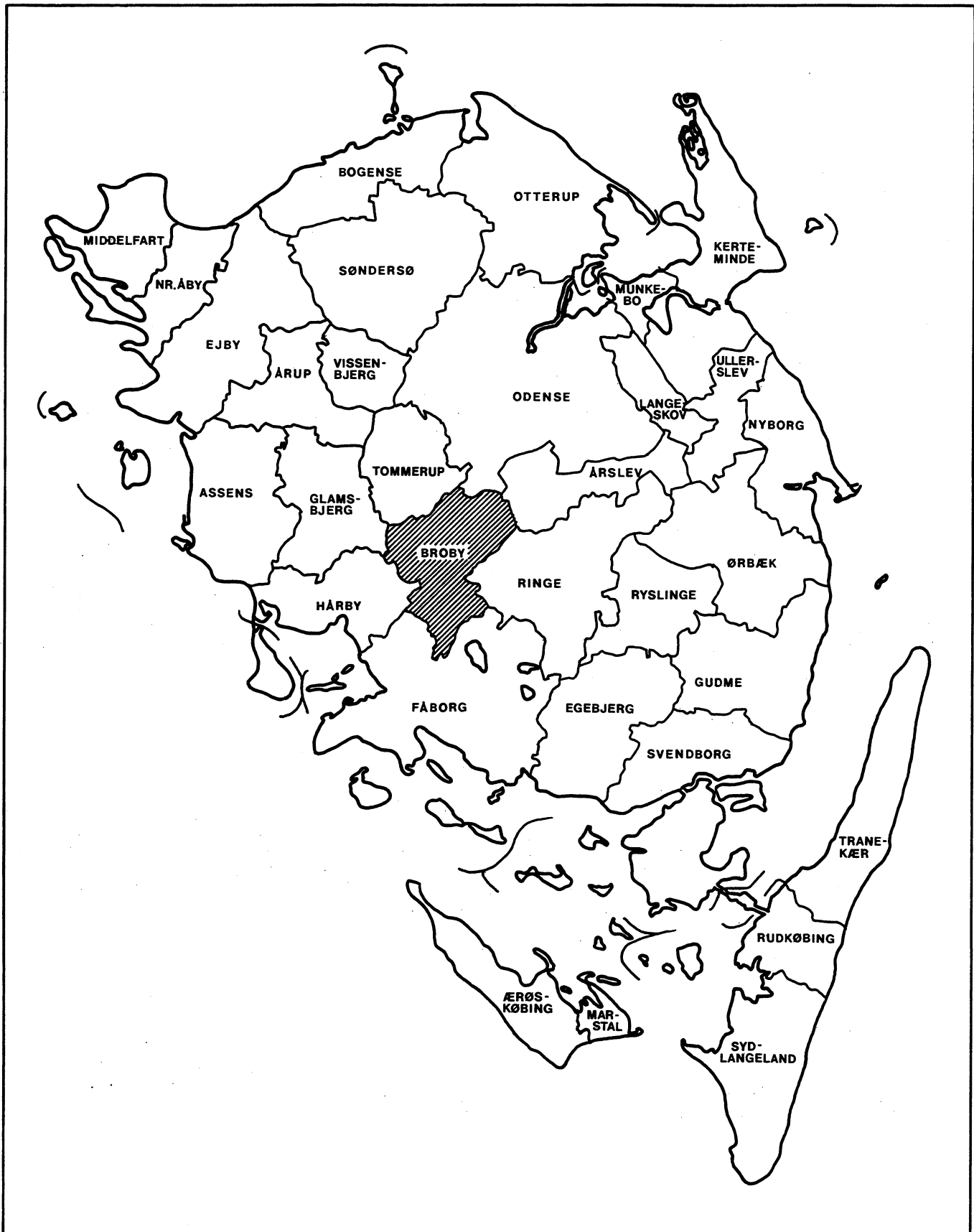
Det er Fyns Amts håb, at skemamaterialet kan blive til gavn for såvel forskere og lokalhistoriske interesserede, som offentlige administratorer mhp. planlægning. Skemaerne sammenfatter på systematisk måde al rimeligt tilgængelig viden, sat op så oplysningerne bliver sammenlignelige fra hovedgård til hovedgård. Herudover anvendes et stort fond af detaillerede og svært tilgængelige oplysninger fra Erland Porsmoses private kildeoptegnelser.

Nøglen forklarer punkt for punkt hvorfra skemaoplysningerne stammer, og hvori (de væsentligste) eventuelle kildekritiske problemer består. Derudover letter nøglen forhåbentligt forståelsen af det til tider ret indforståede fagsprog.

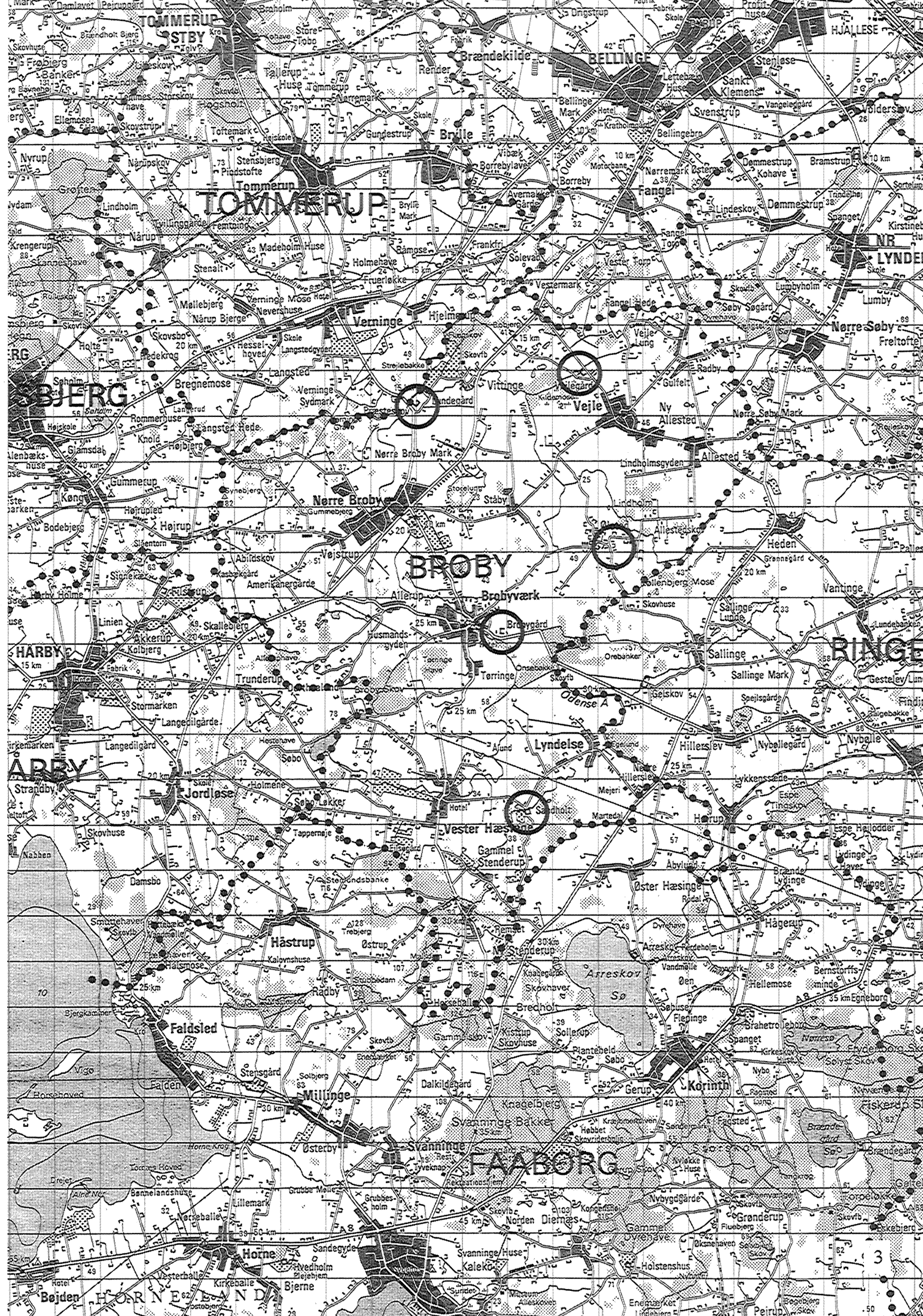
Det skal præciseres, at vurderingerne på skema 6 er udtryk for **en rent kulturhistorisk vurdering**, tilvejebragt på baggrund af skemaer og kort. Den er derfor ikke nødvendigvis udtryk for Fyns Amts endelige opfattelse af bevaringsværdierne og det planlægningsmæssige syn på de fynske hovedgårde.

Erland Porsmose, har udarbejdet den endelige vurdering. Stud.mag. Dorte Nørregaard Madsen og museumsinspektør Ellen Dalsgaard har indsamlet skemaoplysningerne, samt udarbejdet udviklingsbeskrivelser efter 1800.





# Broby Kommune



# Brobygård

Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Broby	Sogn: Sønder Broby
----------	---------------------	-------------------	-----------------------

Navn: Brobygård	Tidligere navn: Gammelbogård
-----------------	------------------------------

Bemærkninger: Gården kaldtes i ældste tid for Broby. Den fik herefter navnet Gammelbogård. Dette navn nævnes første gang i 1438 i formen Gamlæbogorth. Navnet Brobygård kendes første gang fra de skriftlige kilder o.1600 i formen Brobygard. Forledet Bro hentyder til beliggenheden ved broen over Odense å.

Anlægstidspunkt: Senmiddelalder (1500-t.)	Anlægsform: landsbyhovedgård
--	------------------------------

Bemærkninger:  
Brobygård er opstået som landsbyhovedgård i landsbyen Sønder Broby. Brobygård har ved sin beliggenhed tæt ved landsbyen bevaret sin karakter af landsbyhovedgård. I 1600-tallet blev der lagt flere gårde under Brobygård hovedgårdstakst.

Ejere:	
Ejerforholdene i middelalderen er uklare, da Broby som navn forekommer flere steder i landet.	Fælles ejer med nabogårdene
1568 Bild Nielsen Kruckow	Ølstedgård 1770-1925
1570'erne Henning Væstermand	Gelskov og Arreskov 1773-
ca.1589 Frantz Rantzau	
1635 Anne Rosenkrantz	Under grevskabet Muckadell
1645 Anders Bille	1784-1925
1662 Børge Trolle	
1701 Chr. Nielsen Fogh	
1769 A.C.Schaffalitzky de Muckadell	
1986 E.Schaffalitzky de Muckadell og J.Schaffalitzky de Muckadell	

#### Historiske tildragelser:

Rigsmarsk Anders Bille, der ejede Brobygård fra 1645, arbejdede energisk på at forbedre det danske militær. I sit forsøg på at forbedre hærens udstyr oprettede han i 1648 en våbenfabrik i Broby. Fabrikken, der blev kaldt Brobyværk, blev ødelagt af svenskerne i 1658. Anders Bille selv deltog i forsvaret af Danmark og døde i svensk krigsfangenskab.



<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

**Relikt - vurdering**

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p><b>Bygninger:</b> Hovedbygningen har mistet den sydlige fløj, men ellers er grundplanen den samme. Voldgravene er blevet fyldt op.</p> <p>Avlsgården er blevet flyttet en smule mod nord samtidig med at den nu er åben mod vest. Syd for hovedanlægget er der kommet nogle mindre bygninger til.</p> <p>Huset mod vest ligger der stadig.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret meget, idet der kun er bygget enkelte nye huse ved vejen mod Sønder Broby.</p> <p><b>Andre anlæg:</b></p> <p>Haveområdet har samme udstrækning</p> <p>Der er kun bevaret enkelte gårde ved skovområderne.</p> <p><b>Skove og vådområder:</b></p> <p><b>Ikke-ager arealer:</b> En del af skovområderne er bevaret.</p> <p><b>Særlige relikter:</b></p> <p><b>Arkæologiske interesser:</b></p>		X		Hovedbygning opført 1673. Nordfløj opført mellem 1769-97. Restaureret o.1797. Hjørnepavillon opført 1905.
	X	X		Avlsgård opført 1922-23 efter brand. Gammel smedie og gammel mejerigård.
	X			Have på c.1,3 ha. Lysthus fredet i kl. B.
			X	
		X		

**Tidspunkt for ændringer:**

I 1889 er avlsgården ikke blevet flyttet endnu, men hovedbygningen har mistet sin sydfløj. En stor del af vådområderne og de små skovarealer er allerede blevet opdyrket på dette tidspunkt.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

**Hovedgårdstaksten**

			1662	1688 <sup>1)</sup>	1770 <sup>1)</sup>	18 45	1870 <sup>2)</sup>	1903	1956	
Tønder hartkorn			63	43	43	51	60	51	51	
Bemærkninger: 1) excl. 10 tdr.htk. skovskylå 2) incl. skov- og mølleskylå										

**Fæstegodset**

			1662	1688	1770	1845 <sup>1)</sup>	1870	1903 <sup>2)</sup>		
Tønder hartkorn			257	466	312	397		558		
Bemærkninger: 1) Incl. fæstegodset til Ølstedgård 2) Omfatter fæstegodset til hele grevskabet Muckadell.										

		1645	1662	1688	1774	1845 <sup>1)</sup>	1871	1903		
Antal gårde		26	27	57	26	52	23	88		
Heraf i hovedgd. sognet		26	21	50	16	33	23	34		
Antal huse		15 + 1 ml.		46	7	82	83	131		
Heraf i hovedgd. sognet		15 + 1 ml.		21	3	66	83	64		
Fæsteeenheder ialt		42		103	33	134	106	219		
Bemærkninger										

**Godsfordelingen**

	1662	17 74	1845			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	7	9	13			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	5	4	8			
Antal egaliserede samlinger af gårde	3	1	8			

**Hoveri**

Antal hoveripltige enheder o. 1770: 36 gårde	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b>	<b>Kommune:</b>	<b>Sogn:</b>
	Sallinge	Broby	Sønder Broby

### Udviklingsbeskrivelse

#### a. Indtil cirka 1800:

Brobygård er opstået som landsbyhovedgård i 1500-tallet. Den nævnes som Gammelbo-gård i 1568, men skiftede hurtigt navn til Brobygård. I første halvdel af 1600-tallet egaliseredes Sønder Broby. Formentlig er der samtidig hermed foretaget en udskiftning af hovedgårdens jorder, ligesom nogle af landsbyens gårde nedlagdes. Brobygård nåede herved en størrelse på 43 tdr.htk. i 1688 foruden 10 tdr.skovskylde. Denne størrelse bibeholdtes i 1700-tallet.

I 1682 var det dyrkede areal på 186 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var under middel for herredsgennemsnittet, men der var god eng og megen skov til hovedgården. I 1664 takseredes skoven til 400 svins olden. Besætningen var i 1682 på 19 køer og 30 okser. Gården har overvejende karakter af skovgård. Endnu i 1610 synes Brobygård ikke at have ejet et større antal gårde i Sønder Broby, men i 1645 var bøndergodset nået op på 26 gårde og 1 mølle, der alle lå i hovedgårdssognet. I 1673 opførtes ny hovedbygning og ladegård samtidig med en voldsom godsopbygning. I 1700-tallet stabiliseredes tilliggendet dog igen o. 25-30 gårde. Sønder Broby egaliseredes allerede inden 1664.

O.1650 oprettede Brobygård en våbenfabrik ved åen. 1679 erhvervedes Sønder Broby kirke. I 1784 indgik Brobygård i grevskabet Muckadell.

#### b. Efter cirka 1800:

Brobygård hovedgårdsejerlav var o.1800 på 298 ha. O.1907 opgøres det til gården hørende ager/eng areal til 223 ha. Skovarealet blev opgjort sammen med grevskabet Muckadells øvrige skovarealer. Af de 223 ha var ikke mindre end 50 ha eng. Ved salget af godsets fæstegods i 1916 benyttede ejeren sig af sin ret til at inddrage en del af fæstejorden under hovedgården. Arealet forøgedes ved den lejlighed med 37 ha. I 1986 blev arealet opgjort til 260 ha.

Værdiansættelsen af Brobygårds ager- og engjord (hartkornstaksten) holdt sig, bortset fra en stigning mellem 1770 og 1845, derimod stabilt på 51 tdr.htk. i perioden 1800-1956. Arealforøgelsen har altså ikke afspejlet sig her, men det skyldes nok, at en del jord er blevet plantet til med skov. Jorden var i 1770 delt op i 8 marker, hvoraf 4 blev besået årligt. O.1907 var der 9 marker, hvoraf 5 blev besået årligt, mens 4 lå med græs eller var brak. Besætningen var da på 130 køer og 60 stk. ungvæg og stude. I dag er der ingen besætning på gården. På jorden dyrkes der korn og frø.

Fæstegodset, der i 1845 blev opgjort sammen med Ølstedgårds, var på 397 tdr.htk. Disse var fordelt på 52 gårde og 82 huse. En stor del af dem var beliggende i samme sogn som hovedgårdene, men der var en del mere spredtliggende mellem dem. I de byer, hvor de to hovedgårde ejede 3 gårde eller flere, var gårdene gjort til nærmelsesvis lige store (egaliserede). Fæstegodset blev først solgt fra så sent som i 1916.

Brobygård indgik som tidligere nævnt i grevskabet Muckadell. Grevskabet bestod af hovedgårdene Brobygård, Ølstedgård, Arreskov og Gelskov samt det tilhørende fæstegods. O.1907 havde disse gårde et samlet areal på 761 ha, hvortil skal lægges skovarealet. Under grevskabet hørte endvidere indtægter fra 132 tdr.htk. konge- og kirketiender. Grevskabet overgik til fri ejendom i 1925, hvor der foruden afgiften til staten blev afgivet jord fra Ølstedgård. De øvrige hovedgårde ejes stadig samlet af familien Schaffalitzky de Muckadell. Muckadell gods har incl. skove, legehuse m.m. i dag et areal på 1611 ha.



<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

## Sammenfattende vurdering:

Ingen  
interesse: Interesse: Stor  
interesse: Særlig  
interesse: 

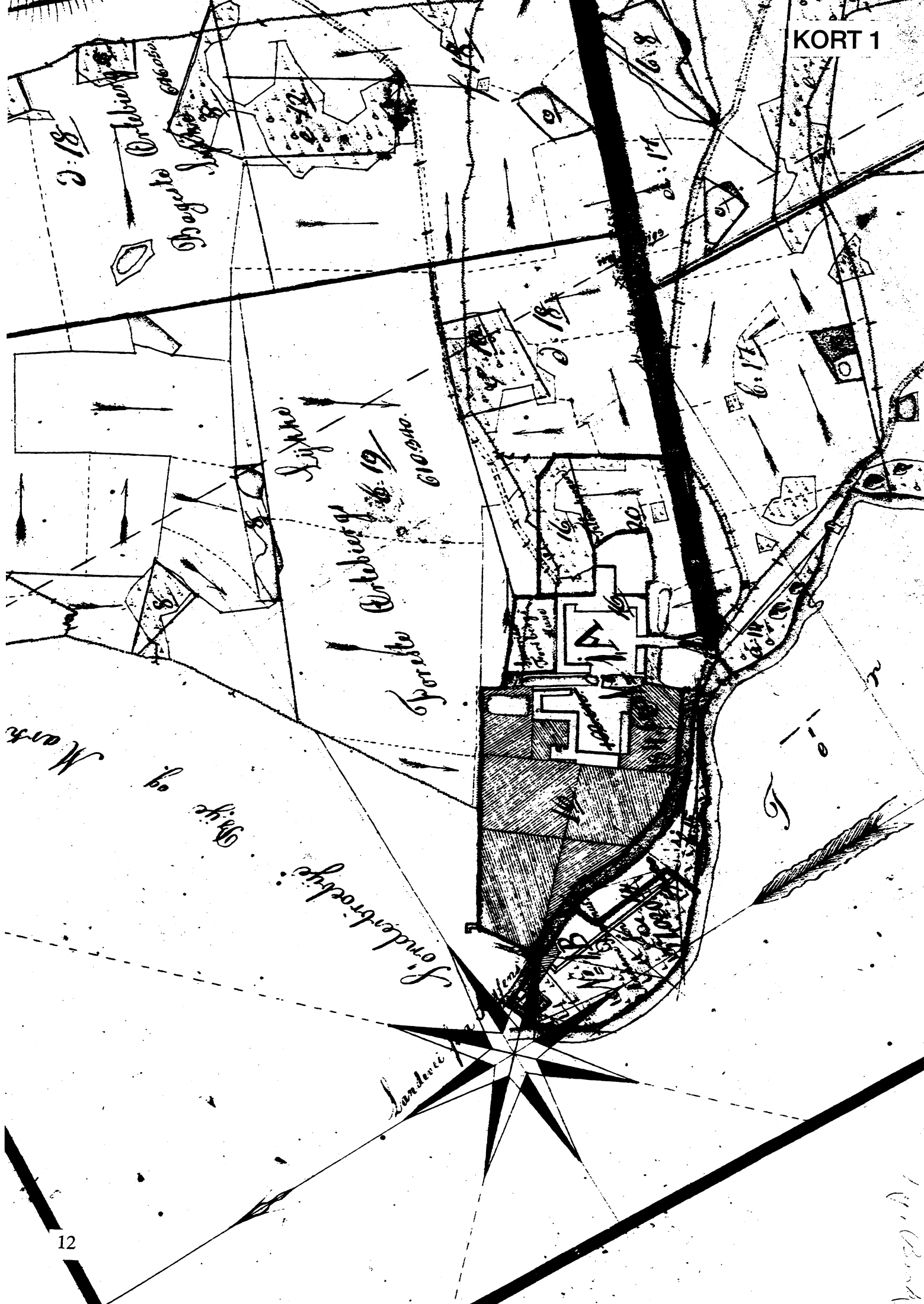
## Typologisk vurdering: særlig interesse

1. Brobygård er opstået som landsbyhovedgård i 1500-tallet. Gården udvidedes, og dens jorder blev udskiftet i første halvdel af 1600-tallet, men gården blev ikke udflyttet. I 1688 var gården af middelstørrelse. Brobygård er randplacere i sit ejerlav og har å-orientering. Brobygård har overvejende karakter af skovgård.
2. Godstilliggendet var endnu i 1610 meget småt, men herefter skete en hurtig godsopbygning, hvorunder der anlagdes en våbenfabrik og nye hoved- og avlsbygninger. I 1700-tallet stabiliseredes bøndergodset på godt 300 tdr.htk. I 1784 indgik Brobygård i grevskabet Muckadell.
3. Grevskabets fæstegods blev først afviklet i 1916. Arealet til Brobygård øgedes i 1900-tallet.
4. Hovedbygningens hovedfløj er fra 1600-tallet. Avlsgården er nyopført efter brand i 1900-tallet.

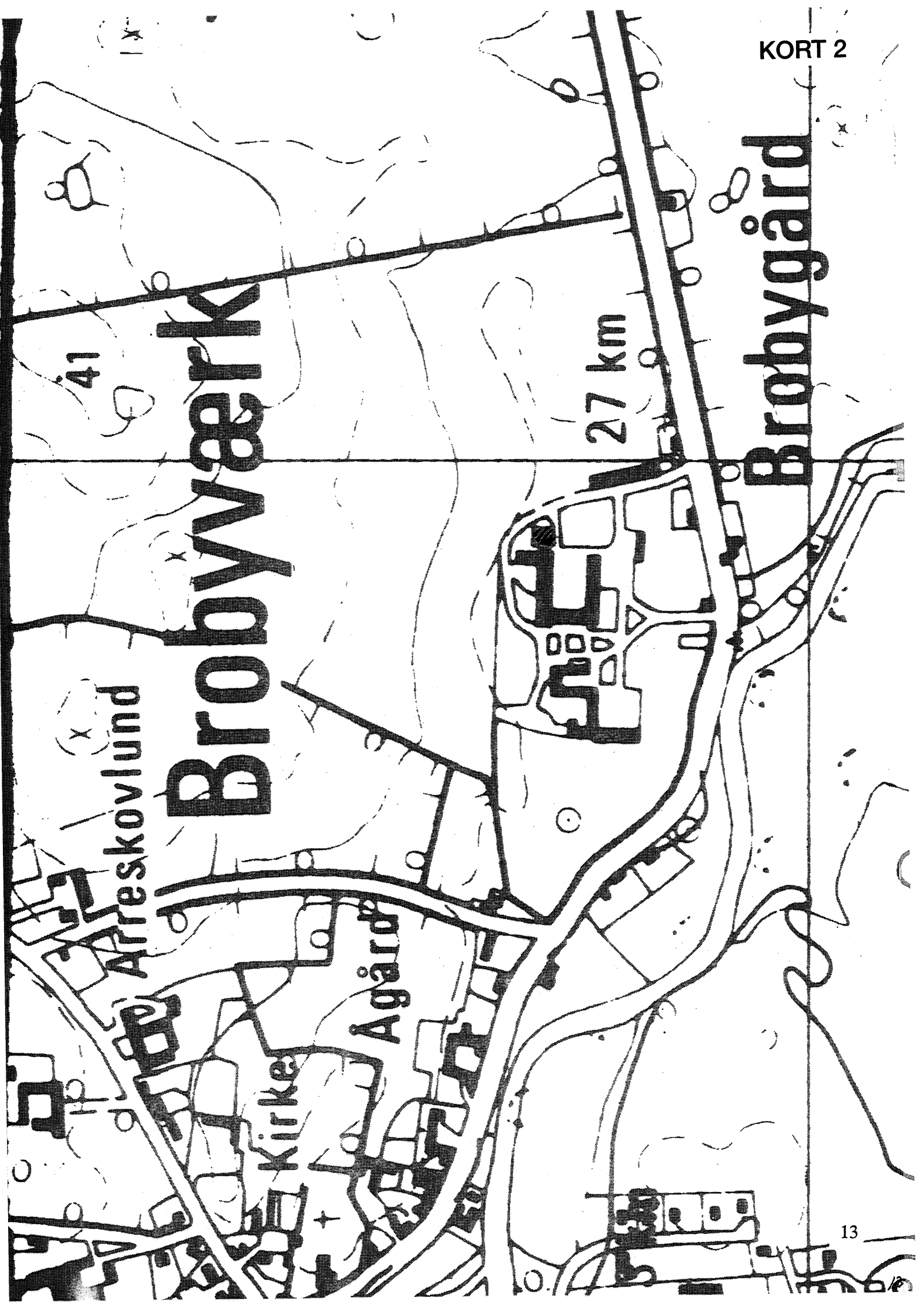
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en række karakteristika. Brobygård har i usædvanlig grad bevaret sit præg af landsbyhovedgård.

## Relikt-vurdering: stor interesse

1. Hovedbygning fra 1673 med senere tilføjelser er bevaret. Voldgravene er fyldt op. Haven er bevaret med et fredet lysthus. Avlsgården er nyopført i 1900-tallet.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. En del af skovområderne er bevaret.
3. Særlige relikter: Brobyværk Mølle.
4. Arkæologiske interesser: -



10. 18. 18. 18.



41

Arreskovlund

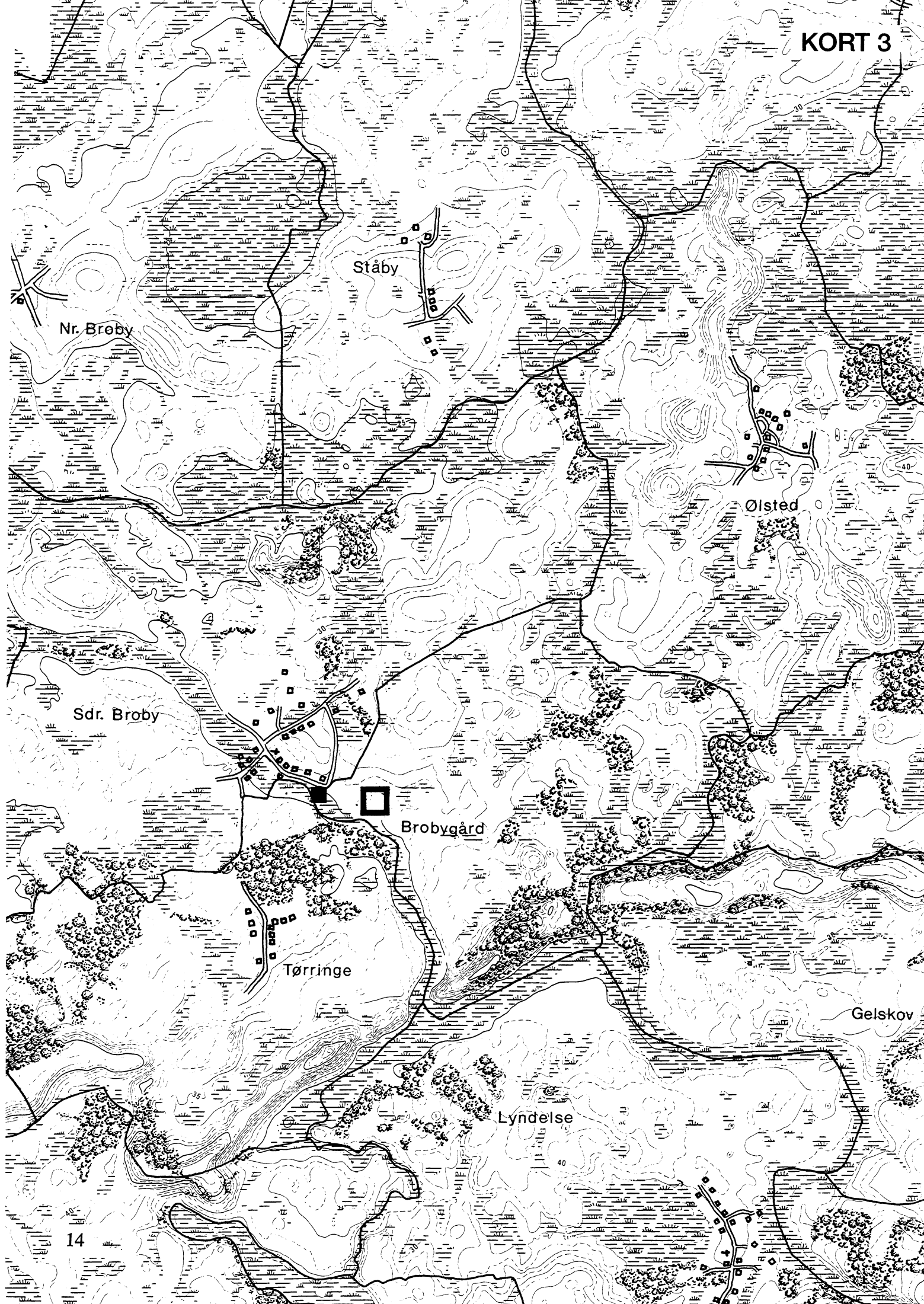
**Brobyværk**

27 km

**Brobygård**

Kirke

Agård



Nr. Broby

Ståby

Ølsted

Sdr. Broby

Brobygård

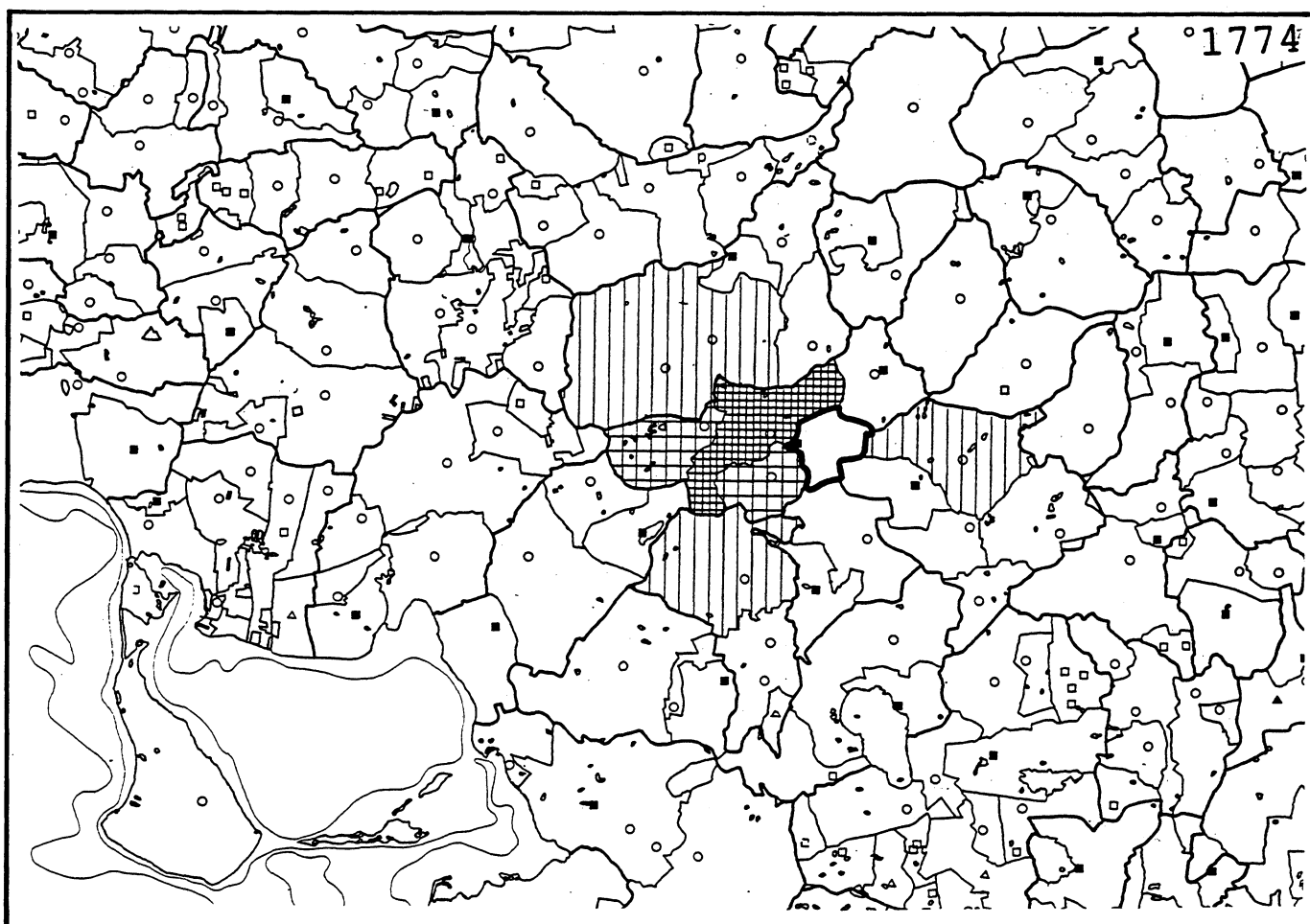
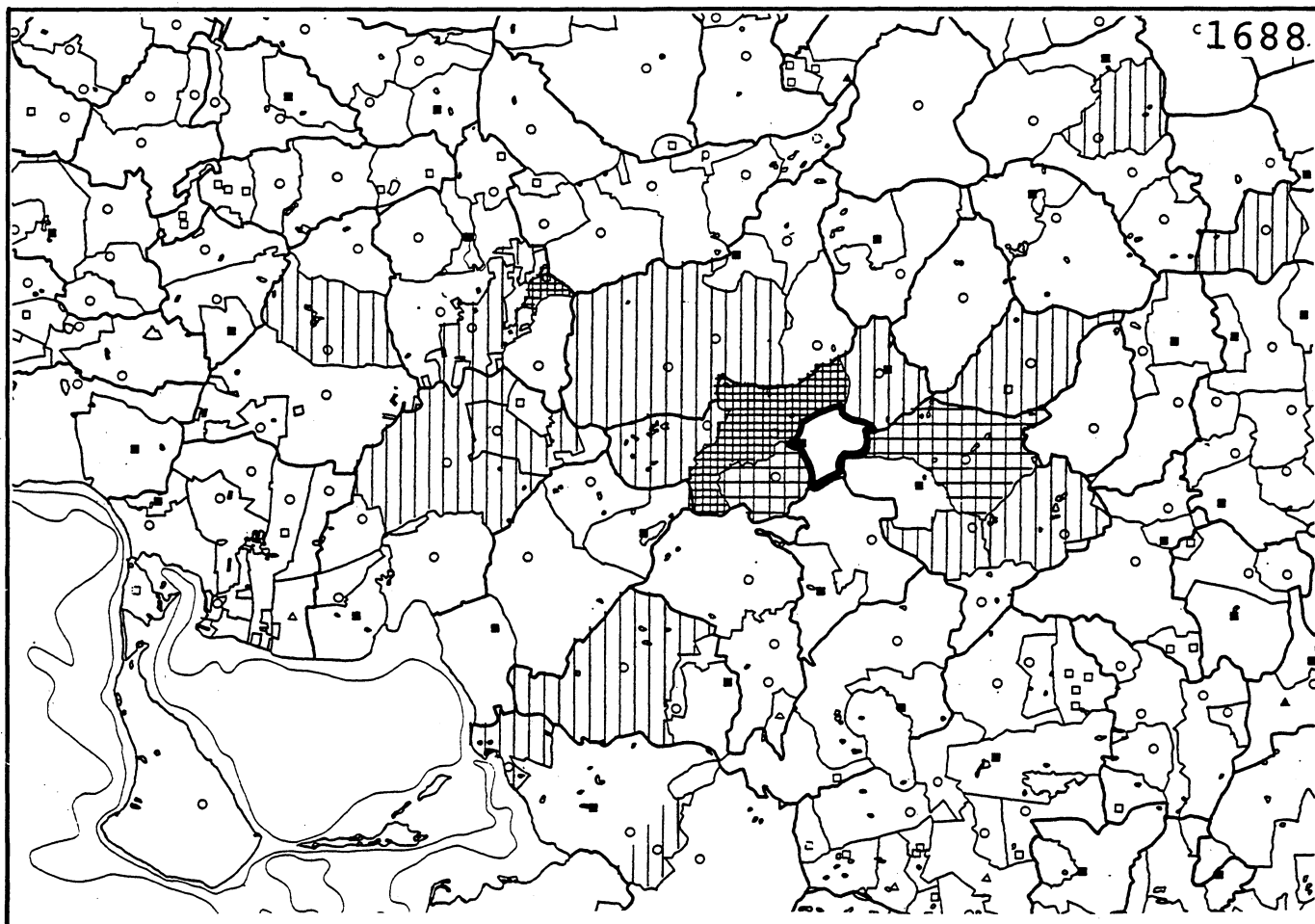
Tørringe

Gelskov

Lyndelse









# Lundegård



<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Nørre Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

<b>Navn:</b> Lundegård	<b>Tidligere navn:</b>
<p>Bemærkninger: Lundegård er nævnt første gang som hovedgård i 1527 i formen Lundegordth. Hovedgården har navn efter den nedlagte landsby Lunde, nævnt første gang 1460 i formen Lwende. Lund betyder lille skov.</p>	

<b>Anlægstidspunkt:</b> 1500-tallet	<b>Anlægsform:</b> landsbyhovedgård (nedlagt landsby)
<p>Bemærkninger: Landsbyen Lunde blev nedlagt i 1500-tallet. Landsbyen bestod da af 4 gårde. Landsbyen Lunde er oprindelig udparcelleret af Nørre Brobys ejerlav. I 1600-tallet foretog Lundegård mindre udvidelser i Nørre Brobys ejerlav.</p>	

<p><b>Ejere:</b> Erik Vestermand ca. 1590 Ludvig Munk 1602 Ellen Marsvin 1658 Hannibal Sehested 1664 Christian Urne 1702 Peder Smidt 1752 Lundegårds Stiftelse 1964 J. Christensen 1986 J. Christensen</p>
--

<p><b>Historiske tildragelser:</b> Ellen Marsvin ejede Lundegård fra 1602, og hendes datter Kirstine Munk og Christian IV's "bryllup" stod på Lundegård. Peder Smidt, der ejede Lundegård fra 1702, besluttede i et testamente, at Lundegård skulle tilfalde hans søster og dennes datter. Dersom disse arvinger ikke havde børn, skulle Lundegård oprettes til en stiftelse for fattige i Fyns Stift, hvilket skete. Gården og fæstegodset skulle drives af en forpagter. Stiftelsens administration skulle varetages af stiftamtmanden, biskoppen, provsten over Sallinge herred samt to præster i Sallinge herred. I 1963 solgtes Lundegård til den daværende forpagter. Kun skovene blev tilbage direkte under stiftelsen. Af salgssummen oprettedes en fond, af hvis renteindtægter der stadig uddeles legatportioner.</p> <p style="text-align: right;"><i>skovene solgt 1992 til Wefsi.</i></p>
--

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Nørre Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

**Ejerlavet omkring år 1800**

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hoved- og avlsbygninger udgør et samlet uregelmæssigt anlæg. Hovedbygningerne ligger nordligst og består af to fløje med et tårn mod øst. Avlsgården ligger syd og sydvest herfor og består af flerrelænger.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af eng.

Placering: Randplaceret.

Orientering: Engorientering.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Øst for hovedgården ved åen ligger en mølle. Ellers er der ikke aftegnet nogen bygninger i ejerlavet.

**Driftsøkonomi**

a. **Areal år 1800:** 1959 \*)

Antal marker: 6

heraf i årlig brug: 3

Bemærkninger: \*) omfatter hele Nørre Broby sogn.

b. **Dyrket areal år 1682:** 137 tdr.ld.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 0

1. + 2. bon: 63

eng: 27

skov: 20

græs: 0

Bemærkninger: Besætning 1682: 20 køer, 36 okser, 10 stude, 18 ungnød.

**Jordbundsforhold og afgrænsning**

**Landskabsform:** G/K. Centralfyn. Moræneflade og hedeslette med ås.

**Jordbund:** Moræneler, smeltevandssand, ferskvandsler og -sand.

**Naturlig afgrænsning:**

Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod Nørre Broby og Vittinge.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Nørre Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

**Relikt - vurdering**

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p><b>Bygninger:</b> Hovedbygningen har samme placering som tidligere, men udbygningen mod nordvest er tilsyneladende forsvundet. Mod øst er fløjen blevet forlænget.</p> <p>Avlsbygningerne er stadig er flerfløjet anlæg, X som åbner sig mod hovedgården, så de danner et samlet anlæg. Der er dog ændret noget i strukturen i den sydvestlige del.</p> <p>Møllen ligger der stadig X</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke blevet ændret X</p> <p><b>Andre anlæg:</b> Haveområdet er blevet udvidet mod vest, men indskrænket mod øst.</p> <p><b>Skove og vådområder:</b></p> <p>Ikke-ager arealer: Vådområderne er forsvundet X</p> <p><b>Særlige relikter:</b></p> <p><b>Arkæologiske interesser:</b></p>				<p>Vest- og nordfløj bygget mellem 1702 og 1752. I 1801 blev tårnet revet ned. Østfløjen er bygget i 1832</p> <p>Laden opført i 1632. Stald opført i 1894.</p> <p>Have på c.6 tdr.1d.</p>

**Tidspunkt for ændringer:**

De få ændringer, der er sket, er hovedsageligt foretaget før 1889.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Nørre Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

**Hovedgårdstaksten**

			1662	1688 <sup>3)</sup>	1770 <sup>3)</sup>	1856	1870 <sup>2)</sup>	1903	1956	
Tønder hartkorn			54	39	38	33	42	37	39	
Bemærkninger: 2) må være incl. skovskylden 3) excl. 6 tdr. skovskyld										

**Fæstegodset**

			1662	1688 <sup>1)</sup>	1770	1856	18	1903		
Tønder hartkorn			719	564	362	322		4		
Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til Søbysøgård og Lundegård.										

			1662	1688 <sup>1)</sup>	17	1802	1856	1903		
Antal gårde			75	72		40	41	1		
Heraf i hovedgd. sognet			50			40	41	1		
Antal huse				25		40	33	4		
Heraf i hovedgd. sognet						40	33	4		
Fæsteeenheder ialt				97		80	74	5		
Bemærkninger										

**Godsfordelingen**

	1662	17	1802	1856		
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	21		4	4		
Heraf samlinger på min. 3 gårde	7		4	4		
Antal egaliserede samlinger af gårde	0		4	4		

**Hoveri**

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	40 gårde
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Nørre Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

### Udviklingsbeskrivelse

#### a. Indtil cirka 1800:

Landsbyhovedgården Lundegård nævnes første gang i 1527. I løbet af 1500-tallet nedlagdes den lille landsby Lunde med 4 gårde. Mellem 1662 og 1682 lagdes yderligere jord under Lundegård formentlig fra Vittinge by. Gården var i 1688 af middelstørrelse 39 tdr.htk. og 6 tdr.skovskyld og synes ikke siden udvidet.

I 1682 var det dyrkede areal på 137 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var under herredsgennemsnittet, men der var megen eng og skov til gården, der har karakter af kvæggård. I 1682 var besætningen på 20 køer, 36 okser, 10 stude og 18 ungnød. Ved gården lå Lunde mølle.

I 1599 erhvervedes 10 gårde i Nørre Lyndelse, og fra kronen 6 gårde i Nørre Broby sogn i 1624. Allerede da synes Lundegård at være et betydelige gods. I 1602 opførtes en trefløjet borggård, og i 1630'erne opførtes den store ladebygning. I 1662 var godset med 75 gårde, hvoraf 50 i hovedgårdssognet, af en passende størrelse. I 1700-tallet stabiliseredes gårdtallet dog v. 40 gårde, der til gengæld lå ypperligt arronderet og egaliseret i Nørre Broby sogn. I 1752 blev Lundegård en stiftelse for de fattige på Fyn.

#### b. Efter cirka 1800:

Lundegårds areal blev formindsket fra 259 ha til 180 ha i perioden 1870-1986. En del af tilbagegangen skyldes adskillelsen af agerarealet fra skovarealet ved et salg i 1964. (se omtalen side 1)

Vurderingen af agerjorden og engjorden (hovedgårdstaksten) svingede noget i perioden 1900-1956. Gennemsnitsværdien lå på 37 tdr.htk. I 1770 var jorden delt op i 6 marker, hvoraf 3 var besået årligt. O.1907 var der stadig 6 marker, men heraf var 4 besået årligt, mens de to var henholdsvis brak og græs. På dette tidspunkt var der 66 malkekøer og 60 stk. ungvæg og stude på gården. I dag er der ingen besætning. Jorden bruges til korn, frøgræs og roer.

Fæstegodset var både stort og velordnet. I 1856 vurderedes det til 322 tdr.htk., som var fordelt på 41 gårde og 33 huse. Det hele lå fordelt på de 4 byer i sognet. Gårdene i hver by var gjort tilnærmelsesvis lige store med en forholdsvis høj gennemsnitsværdi på 8 tdr.htk. I 1770 var samtlige gårde hoveripligtige. Denne pligt afløses senere. O.1907 blev gården drevet af et folkehold på 10 faste folk og 3 daglejere. Fæstegodset blev solgt fra i perioden 1860-80.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Nørre Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------------

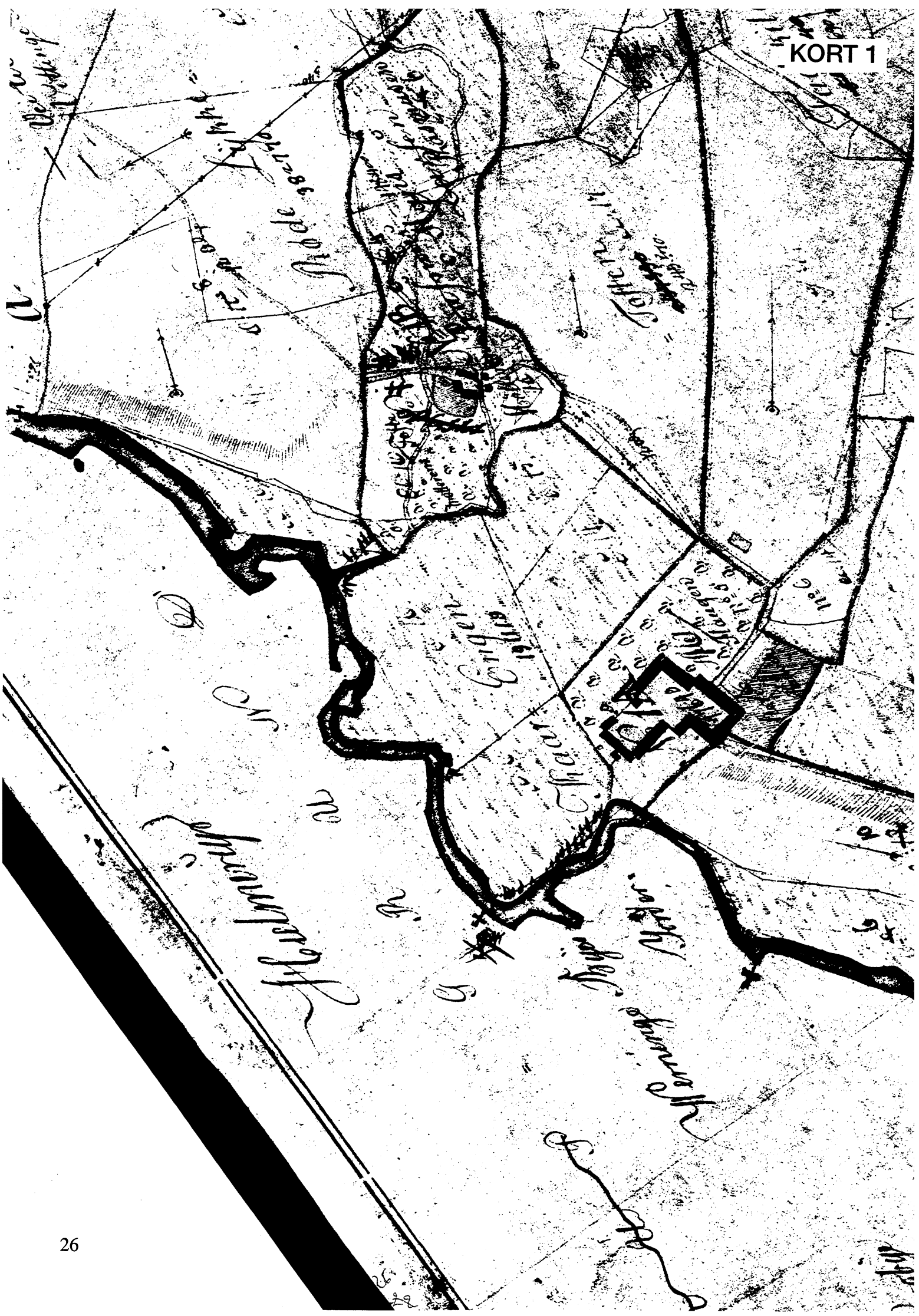
**Sammenfattende vurdering:**Ingen  
interesse: Interesse: Stor  
interesse: Særlig  
interesse: **Typologisk vurdering:** stor interesse

1. Lundegård nævnes som landsbyhovedgård i 1527. I løbet af 1500-tallet nedlagdes landsbyen Lunde (4 gårde), og i 1600-tallet foretoges en mindre udvidelse på Vittinges bekostning. Lundegård nåede herved middelstørrelse. Lundegård er randplaceret i sit ejerlav og har engorientering. Af karakter er Lundegård en kvæggård. Ved gården lå en mølle.
2. Godstilliggendet udvidedes først i 1600-tallet og nåede et niveau af 75 gårde i 1662. Senere reduceredes det til 40 gårde, ypperligt arronderet og egaliseret. Godset blev i 1752 en stiftelse for de fattige.
3. Hovedgårdsejerlavet reduceredes noget i 1900-tallet. Fæstegodset blev solgt fra i perioden 1860-1880.
4. Den nuværende hovedbygning stammer fra 1700-tallet og 1800-tallet. Ladegården er delvis fra 1600-tallet.

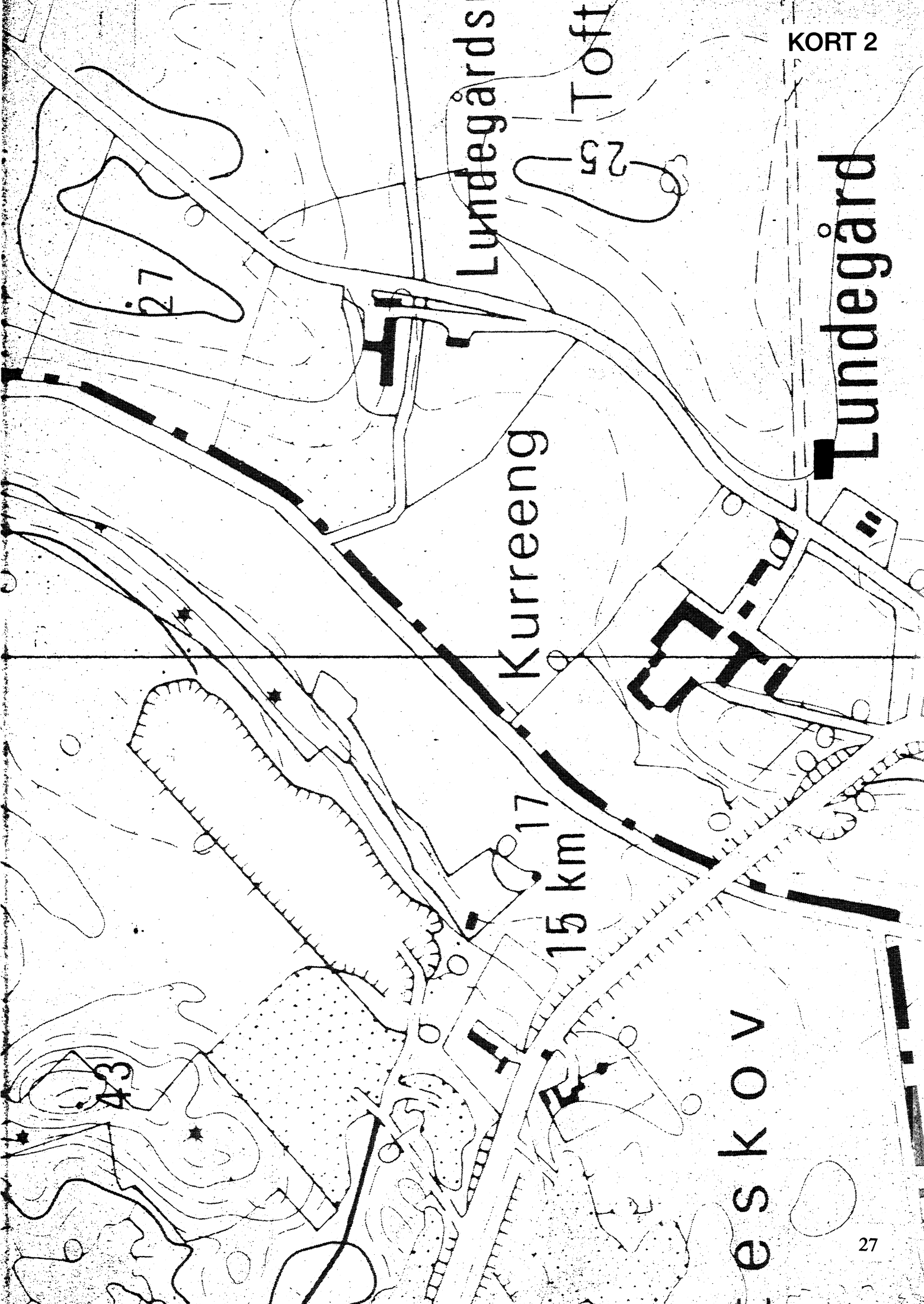
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en række udviklingskarakteristika.

**Relikt-vurdering:** stor interesse

1. Hovedbygningen fra 1700-tallet er velbevaret. Ladegårdens struktur er velbevaret. Møllen er bevaret. Haveområdet er blevet udvidet.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Vådarealerne er opdyrket.
3. Særlige relikter:
4. Arkæologiske interesser: tomten af Lunde by.



# Lundegård



LESKOV



have

Frøerløkke

Hjelmerup

Verninge

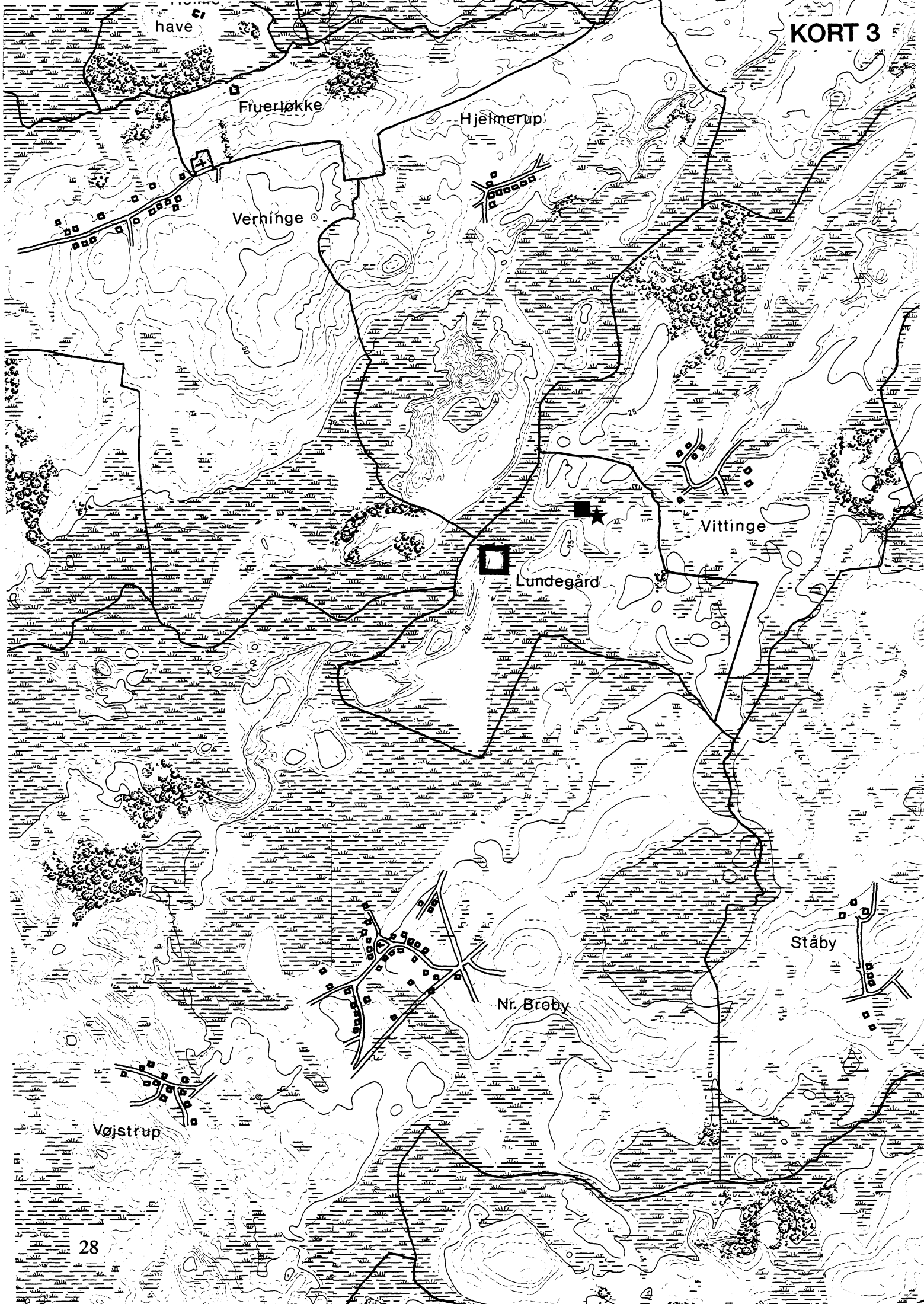
Vittinge

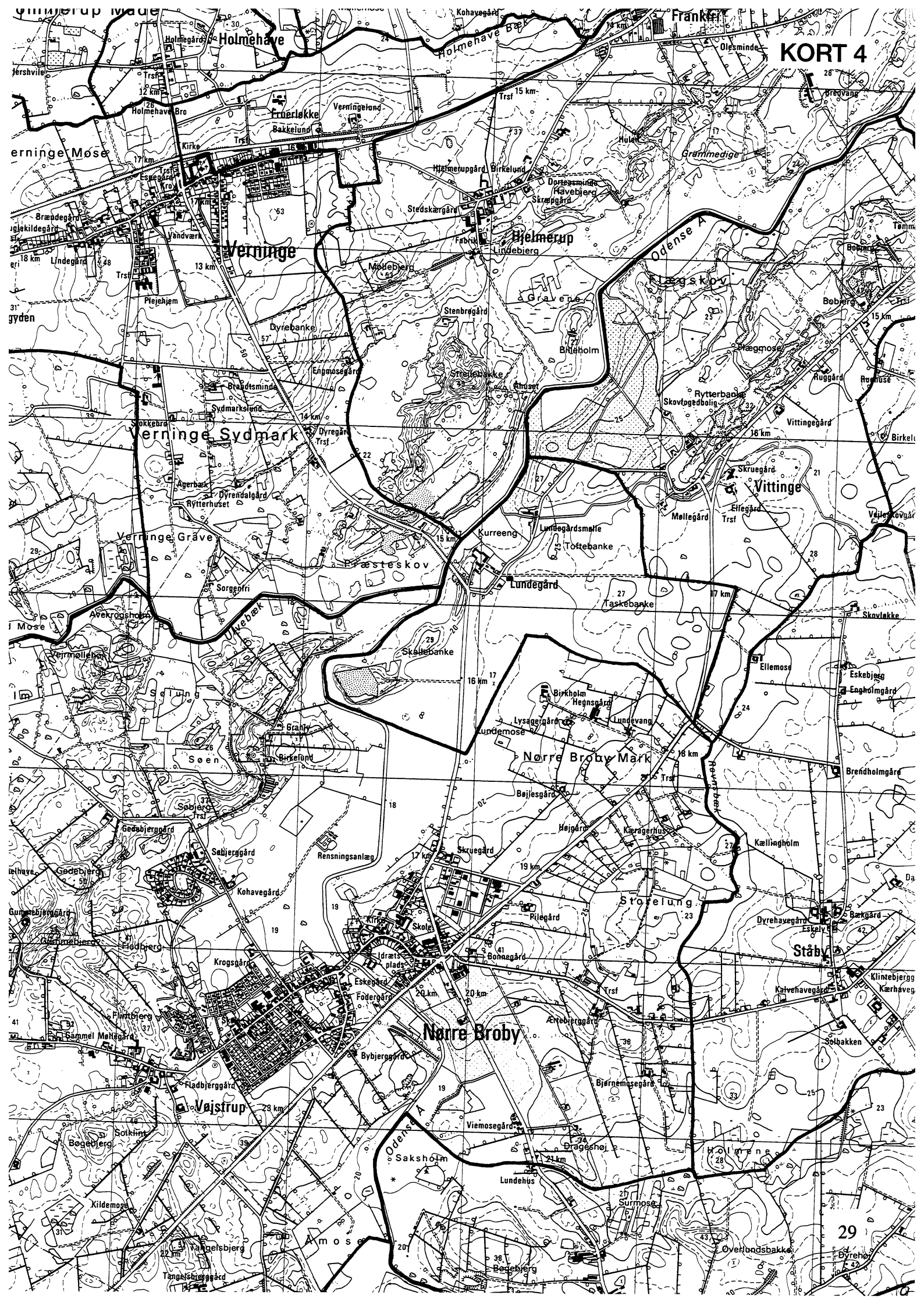
Lundegård

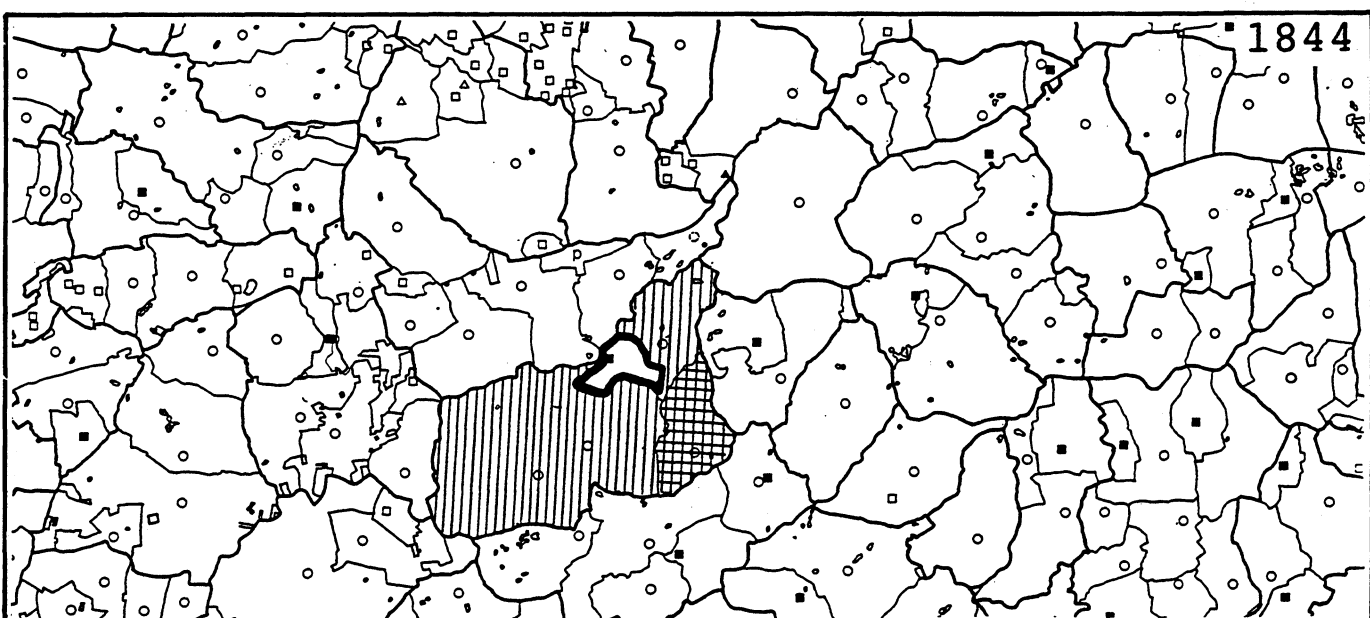
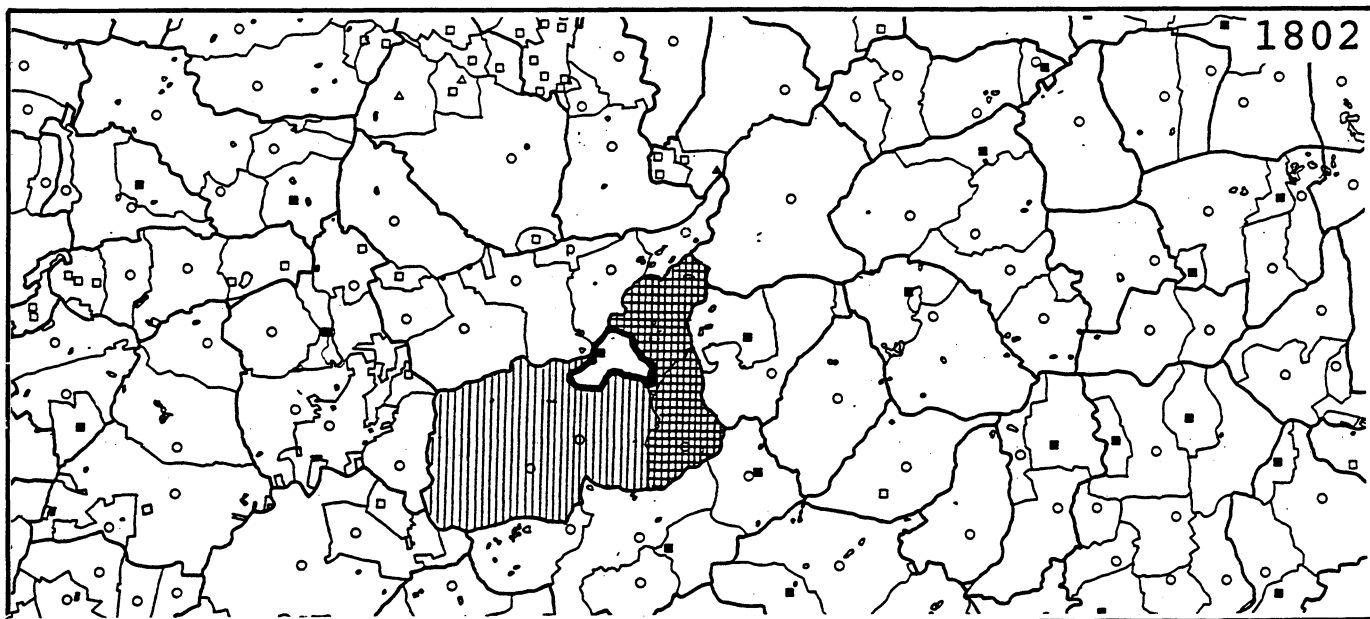
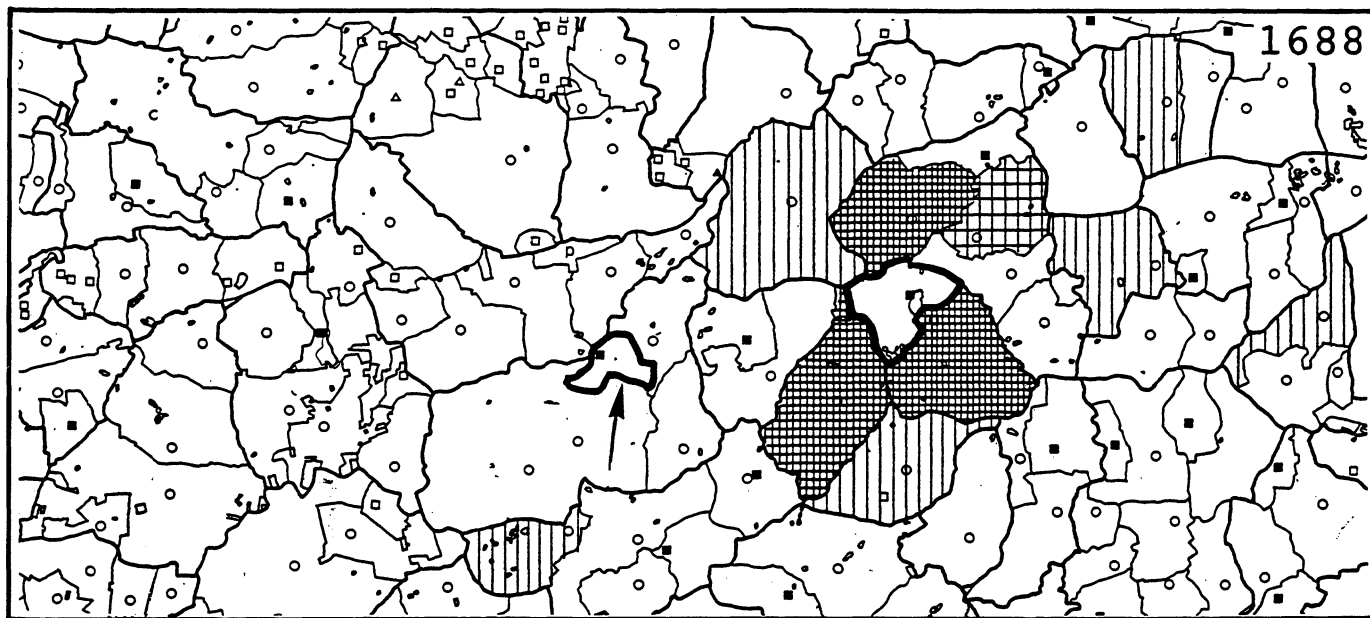
Ståby

Nr. Brøby

Vøjstrup







**Sandholt**

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sandholts-Lyndelse
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------------

<b>Navn:</b> Sandholt	<b>Tidligere navn:</b>
-----------------------	------------------------

Bemærkninger: Sandholt er nævnt første gang i 1423 i formen Santholte. Forledet er sand, efterledet holt, der betyder "lille skov". Senere er hovedgårdens navn indgået i landsbynavnet Sandholts-Lyndelse. Formentlig for at skelne dette Lyndelse fra Nørre-Lyndelse.

<b>Anlægstidspunkt:</b> middelalder	<b>Anlægsform:</b> enestegård
-------------------------------------	-------------------------------

Bemærkninger: Sandholts oprindelse er ikke helt klarlagt, men den menes at være opstået som en brydegård under Arreskov, der i middelalderen var i kronens eje. Fra 1400-tallet var Sandholt en adelig sædegård. Sandholt er udparcelleret af Lyndelses ejerlav.

<b>Ejere:</b> 1434 Henneke og Timme Krummedige ca.1460 Johan Krummedige og Eggert Frille ca.1500 Poul Laxmand og Bent Bille ca.1502 Torbern Bille ca.1516 Jacob Hardenberg ca.1551 Erik Rud 1630 Birgitte Rosensparre (Rud) 1645 Corfitz Trolle 1684 Conrad Hesse 1705 Jacob de Bruin 1718 Københavns Universitet 1723 Hans Nobel 1755 Martha Nobel Nørager 1917 A. Lund 1939 E.-M. Clausen 1946 I.H.Kirketerp-Møller 1986 M. Kirketerp-Møller	Fælles ejer med nabogården Sollerup 1705-1946.  Under stamhuset Sandholt 1725-1923
--	--

**Historiske tildragelser:**

Rigshofmester Poul Laxmand, der ejede Sandholt ca. 1500, myrdedes 1502 i København.  
Nicoline Nobel v. Sperling, der ejede Sandholt fra 1866, nærede en stor interesse for det folkelige oplysningsarbejde. I hendes tid blev der holdt mange møder omkring dette på Sandholt.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b>	<b>Kommune:</b>	<b>Sogn:</b>
	Sallinge	Broby	Sandholts-Lyndelse

**Ejerlavet omkring år 1800**

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hoved- og avlsbygninger ligger tæt, men udgør hver sit anlæg. Hovedbygningerne er et 4-fløjet anlæg med to tårne mod øst. Der er voldgrave mod vest, nord og delvis mod øst. Nordøst for anlægget ligger der tre mindre bygninger. Avlsbygninger øst herfor er et uregelmæssige flerfløjet anlæg.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

Placering: Centralplaceret.

Orientering: Ager/eng orienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Der er aftegnet to huse og en mølle i ejerlavet. Husene ligger i ejerlavsranden henholdsvis ved vejen til Lyndelse og ved vejen til Vester Hæsinge. Møllen ligger lige umiddelbart nord for avlsbygningerne ved afløbet fra søen.

**Driftsøkonomi**

a. **Areal år 1800:** 359 ha.

Antal marker: 6

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 295 tdr.l.d. **Vangebrug:** 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 22      1. + 2. bon: 54      eng: 21      skov: 33      græs: 5

Bemærkninger: Besætning 1682: 80 malkekøer, hollænderi.

**Jordbundsforhold og afgrænsning**

**Landskabsform:** K. Midtfyn. Moræneflade med grusbakker.

**Jordbund:** Moræneler med større områder med smeltevandssand og ferskvandsdynd.

**Naturlig afgrænsning:** Sandholt er ikke naturligt afgrænset ind mod Lyndelse.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b>	<b>Kommune:</b>	<b>Sogn:</b>
	Sallinge	Broby	Sandholts-Lyndelse

**Relikt - vurdering**

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p><b>Bygninger:</b> Hovedbygningen er ikke ændret meget i grundplanen. Voldgravene og de mindre bygninger mod nord er væk. Mod vest er der opført en mindre bygning.</p> <p>Avlsbygninger har ikke undergået de store ændringer i grundplanen, bortset fra mindre tilbygninger.</p> <p>Af de øvrige bygninger i ejerlavet er der kun bevaret et enkelt hus.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret, idet der er kommet en del huse til.</p> <p><b>Andre anlæg:</b> Haveområdet er blevet udvidet lidt</p> <p>Der er i dag mange alleer ved hovedgården, men på kortet fra o.1800 er det kun den mod sydøst-sydvest gående vej, der er allé.</p> <p><b>Skove og vådområder:</b> Gærderne omkring skovene er bevaret</p> <p><b>Ikke-ager arealer:</b> Hovedparten af skovarealerne er bevaret, men engområderne er dårligt bevaret.</p> <p><b>Særlige relikter:</b> Sydøst for Sandholt skal der have ligget et voldsted "Løvborg".</p> <p><b>Arkæologiske interesser:</b></p>	X	X X X X	X	<p>1502 voldsted og stenhus. 1516-51 østfløj, 1590 sydfløj fornyet, nord- og vestfløj bygget. 1634 byggearbejde. 1788 byggearbejde. 1790/91 byggearbejde.</p> <p>Avlsgård opført 1770. Østlade 1770, sydlade 1803.</p>
<p><b>Tidspunkt for ændringer:</b> Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1889.</p>				

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sandholts-Lyndelse
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------------

**Hovedgårdstaksten**

			1662	1688 <sup>2)</sup>	1770 <sup>1)</sup>	1849 <sup>3)</sup>	1870 <sup>1)</sup>	1903	1956	
Tønder hartkorn			90	79	97	57	76	64	55	

Bemærkninger: 1) Sandsynligvis incl. skovskyldshartkornet i Kistrup skov (Sollerup).  
2) Excl. 15 tdr. skovskyld og 18 tdr. i Kistrup Skov. 3) Excl. Sollerup.

**Fæstegodset**

			1662	1688	1770	1849	18	1903		
Tønder hartkorn			563	508	261	247		58		

Bemærkninger:

			1662	1688	1802	1849	1870	1903		
Antal gårde			61	68	36	37	40	7		
Heraf i hovedgd. sognet			23	23	21	21	22	2		
Antal huse				24	31	31	65	29		
Heraf i hovedgd. sognet				11	13	20	27	9		
Fæsteeenheder ialt				92	67	68	105	36		
Bemærkninger										

**Godsfordelingen**

	1662	17	1802	1849			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	13		5	5			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	6		2	2			
Antal egaliserede samlinger af gårde	0		2	2			

**Hoveri**

Antal hoveriagtige enheder o. 1770: <sup>36</sup>	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	



<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sandholts-Lyndelse
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------------

**Udviklingsbeskrivelse****a. Indtil cirka 1800:**

Sandholt er anlagt som skovenestegård i Lyndelses skovrige sydlige ejerlavsdal. Den omtales som hovedgård fra 1423 og er muligvis anlagt som sådan. Sandholts godseksansion synes at ligge i 1500-tallet, hvor et stort firefløjet anlæg opbygges. I 1688 var det et meget betydeligt gods med 79 tdr.htk. og eng foruden 15 tdr.skovskyld og 18 tdr. i skovenemærket Kistrup Skov. Her lå småbrugene Kistrup Skovhuse, men o.1700 opførtes her en større avlsgård Sollerup. Hovedgårdsejerlavet holdt sig i øvrigt stabilt frem til 1800-tallet. I 1664 omtales møllen i gårdens enemærke. I 1682 var det dyrkede areal på 295 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var omtrent middel i forhold til herredsgennemsnittet, men der var god eng, noget overdrev og megen skov til Sandholt, der klart har karakter af skovgård. I 1664 anføres det dog, at skoven var forhugget. Besætningen var i 1682 på 80 malkekøer, og der var indrettet mejeri på gården. O.1570 erhvervedes adskillige gårde, og i 1600-tallet var tilliggendet anseligt med et niveau af 60-70 gårde, der dog lå noget spredt. I 1726 var bøndergodset faldet til 260 tdr. svarende til et niveau af 30-40 gårde, hvor det siden holdt sig. Et noget lavt niveau i forhold til hovedgårdstaksten. O.1800 var godset arronderet, og Sandholt var enebesidder i Lyndelse og største lodsejer i Vester Hæsingne sogn. Gårdene her var egaliserede. Ved Sollerup findes et stærkt udjævnet voldsted. Tæt sydøst for Sandholt har ligget et nu ødelagt voldsted, Løvborg.

O.1570 erhvervedes patronatsret til Lyndelse kirke, som udvidedes. I 1725 oprettedes Sandholt-Sollerup til et stamhus.

**b. Efter cirka 1800:**

Sandholts hovedgårdejerlav og den tilhørende avlsgård Sollerups ejerlav var o.1800 på 635 ha. O.1900 blev arealet til de to gårde opgjort til 569 ha, hvoraf de 210 ha var skov. Ved stamhusets overgang til fri ejendom i 1923 måtte ejeren sælge 100 ha jord fra Sandholt og 48 ha fra Sollerup til staten. I 1946 blev Sollerup solgt fra. Sandholt har siden indvundet en del af det tabte. I 1986 blev arealet således opgjort til 415 ha, hvoraf avlsgården Søndergård udgjorde 55 ha.

Værdiansættelsen af ager/eng-arealet (hovedgårdstaksten) svingede tilsyneladende en del i perioden 1800-1956. De store stigninger og fald, der kan ses på opgørelserne, skyldes formentlig, at Sollerup og skovarealet nogle gange er blevet regnet med. Hovedgårdstaksten har nok ligget på omkring 60 tdr.htk. i 1800-tallet, hvorefter den efter salget af jord til staten faldt til 55 tdr.htk.

Sandholts jorder var i 1770 delt op i 6 marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. O.1900 var der 8 marker, hvoraf 4 blev besået årligt, mens 1 lå brak og 3 lå med kløver og græs. Der var da 130 køer og 40 stk. ungvæg og kalve. På Sollerup var der i det meste af 1800-tallet et større fårehold. I dag bruges jorden på Sandholt til korn- og frøavl.

Fæstegodset var i forhold til hovedgårdens størrelse ikke særlig stort. I 1849 blev det opgjort til 247 tdr.htk., fordelt på 37 gårde og 31 huse. En stor del af godset var beliggende i samme sogn som hovedgården, men man ejede også en del gårde længere væk. Frasalget af fæstegods startede først efter 1870. I første omgang blev en del kun solgt til arvefæste. O.1770 var der 36 gårde, der havde hoveripligt til Sandholt. Denne pligt afløstes senere af en afgift. O.1900 blev Sandholt avlsgård drevet af 16 faste folk og 6 daglejere.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sandholts-Lyndelse
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------------

**Sammenfattende vurdering:**Ingen  
interesse: Interesse: Stor  
interesse: Særlig  
interesse: **Typologisk vurdering:**

stor interesse

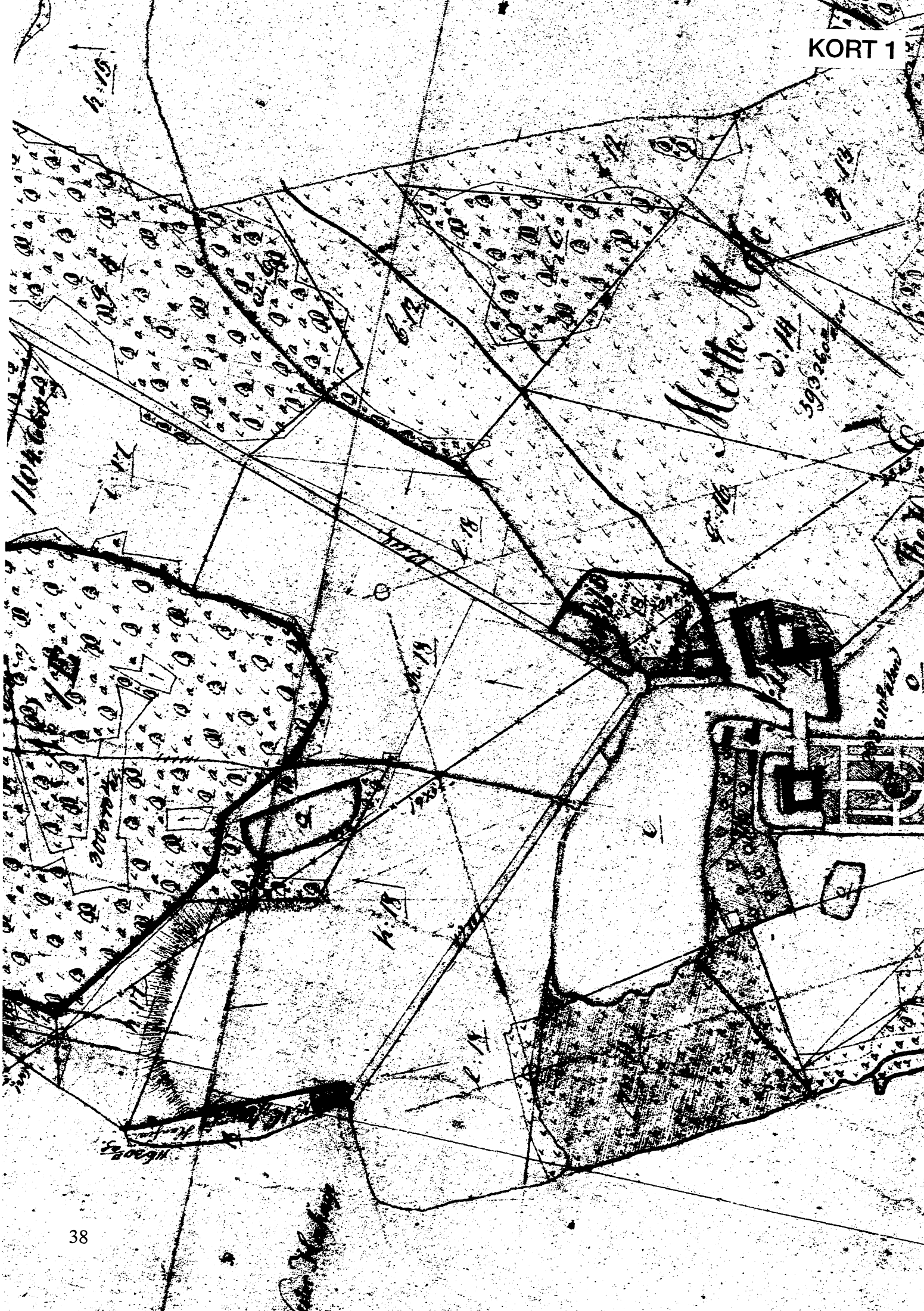
- Sandholt er anlagt som skovenestegård i Lyndelses skovrige sydlige ejerlavsdel. Den omtales som hovedgård fra 1423 og er muligvis anlagt som sådan. Sandholt udviklede sig til storgods allerede i 1500-tallet. Uden for hovedgårdsejerlavet lå skovenemærket Kistrup, hvor avlsgården Sollerup anlagdes o.1700. Samlet er Sandholt-Sollerup blandt Fyns største hovedgårde. Sandholt er en typisk skovgård. Gården ligger centralplaceret og har engorientering.
- Godstilliggendet var i 1600-tallet på 60-70 gårde, men reduceredes i 1700-tallet til det halve - usædvanligt lavt i forhold til hovedgårdstaksten. Til gengæld var godset o.1800 ypperligt arronderet og egaliseret. Allerede o.1570 fik Sandholt patronatsret til Lyndelse kirke. I 1725 oprettedes Sandholt-Sollerup som stamhus.
- Sollerup blev frasolgt i 1946, men Sandholts ejerlav er i øvrigt næsten intakt bevaret fra 1800 til i dag. Frasalget af fæstegods startede først efter 1870.
- Sandholts imponerende 4-fløjede hovedbygning er opført i flere etaper i 1500-tallet. Avlsgården er opført sidst i 1700-tallet.

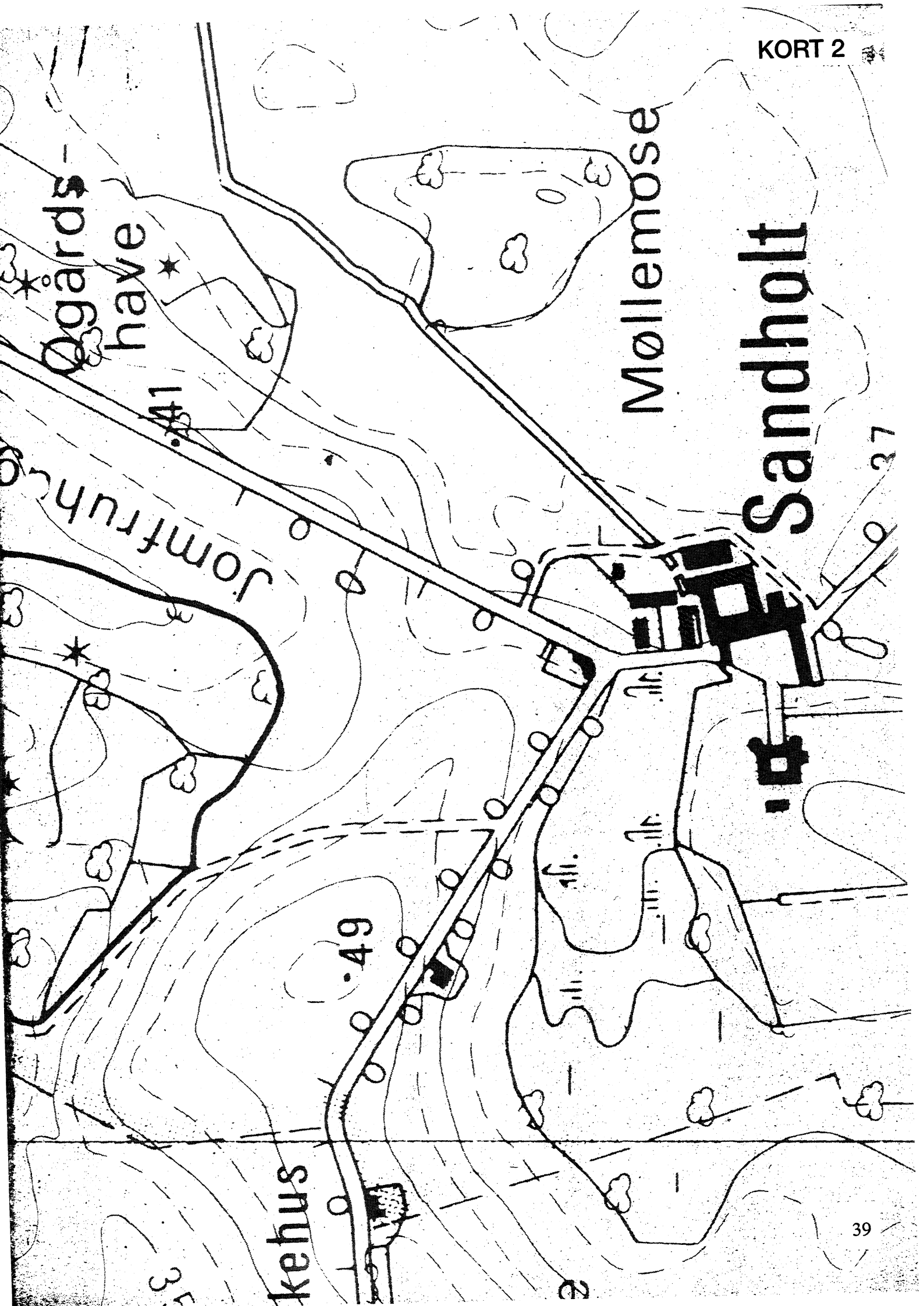
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med mange udviklingsmæssige karakteristika.

**Relikt-vurdering:**

stor interesse

- Hovedbygningen fra 1500-tallet er velbevaret, voldgravene er dog væk. Avlsbygningernes struktur er delvis bevaret. Den tilhørende møllegård er reduceret. Haveområdet er bevaret med tilhørende alleer.
- Ejerlavet er noget præget af nybebyggelse. Hovedparten af skovarealerne er bevaret, men engområderne er stort set opdyrket. Gærderne omkring skovene er bevaret.
- Særlige relikter: -
- Arkæologiske interesser: det udjævnede voldsted: Løvborg.





Øgards-have

Møllemose

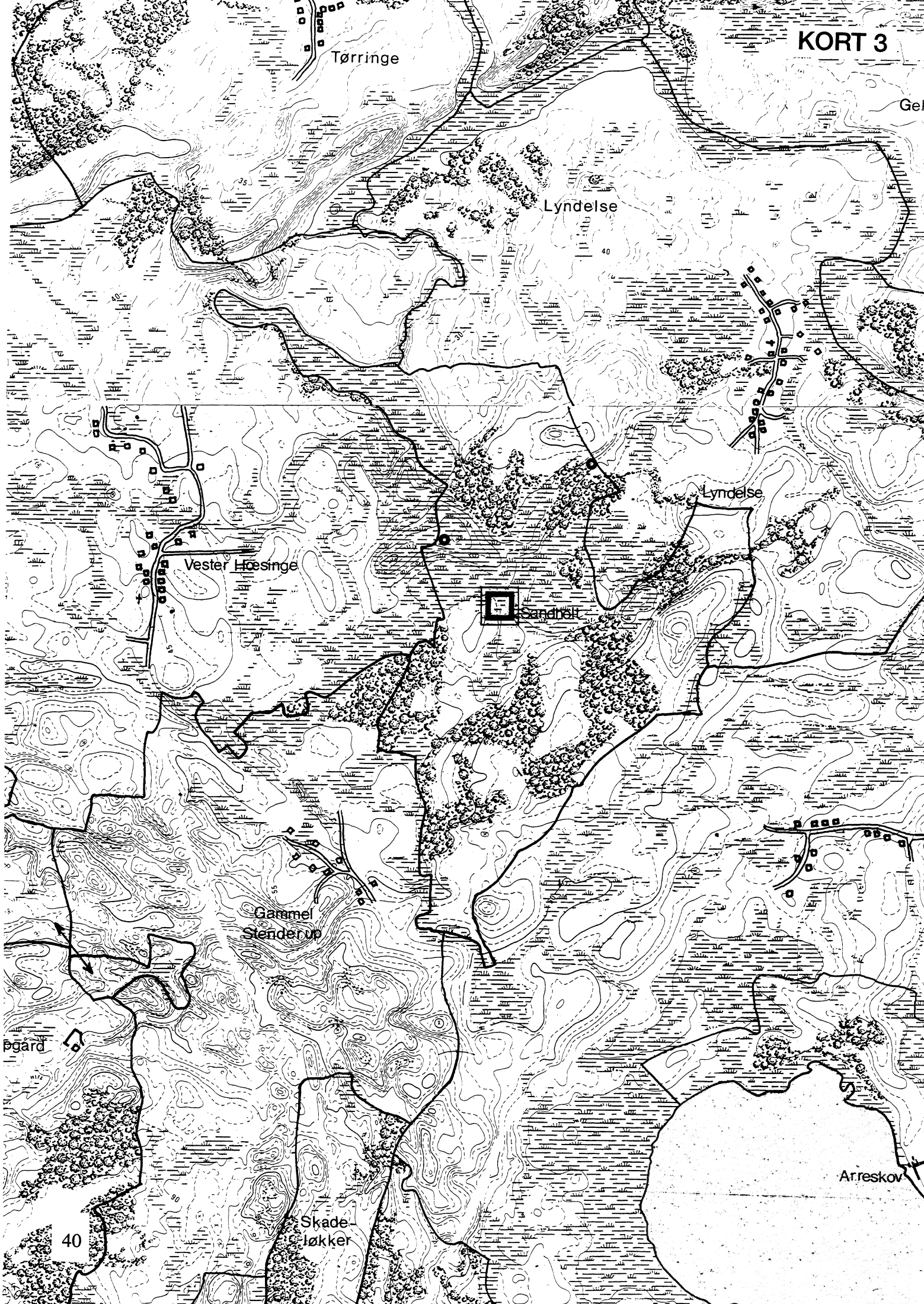
Sandholt

kehus

35

41

49



Tørringe

Lyndelse

Lyndelse

Vester Høisinge

Sandhøj

Gammel Stenderup

Skadeløkker

Arreskov

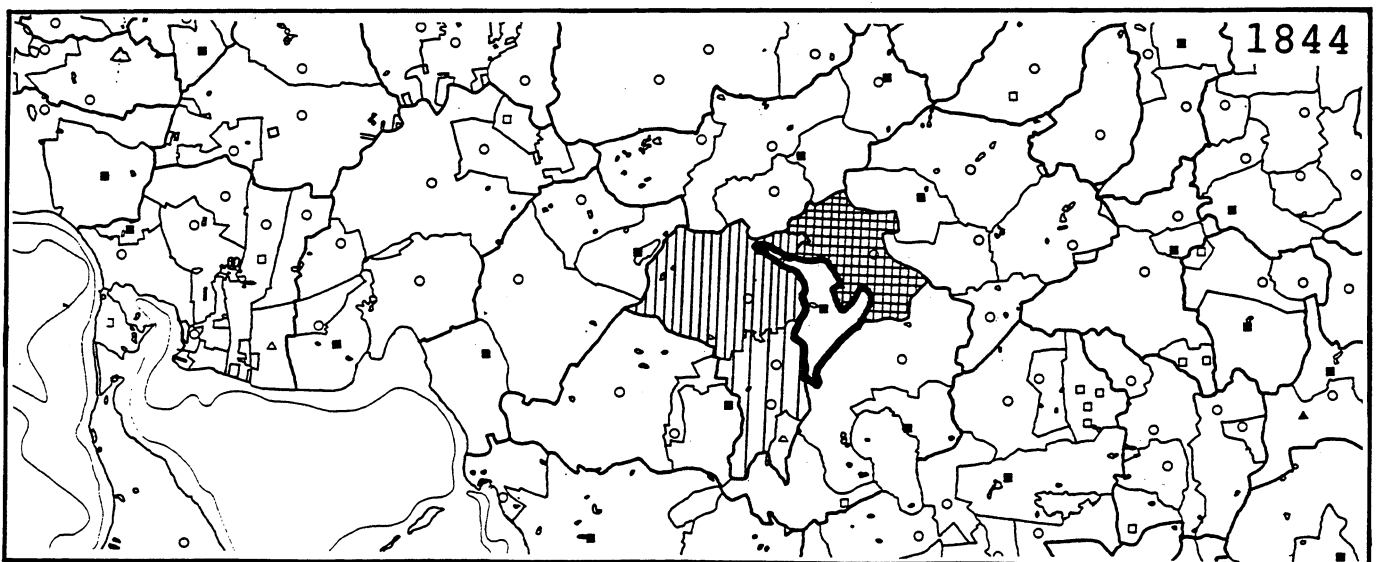
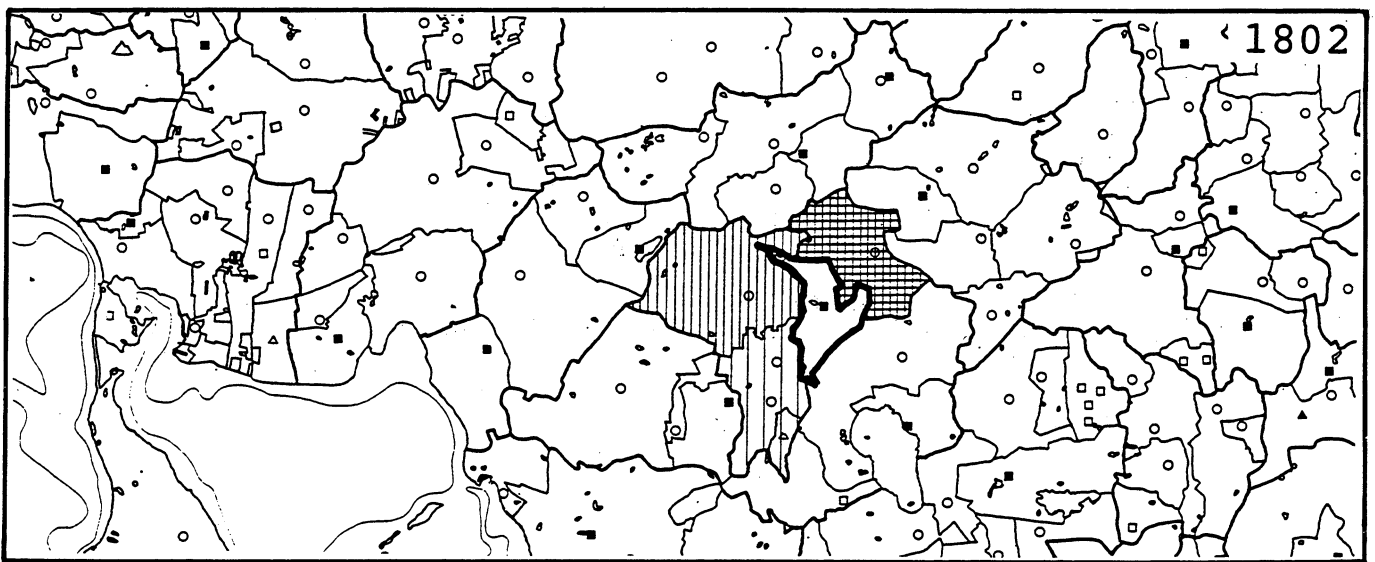
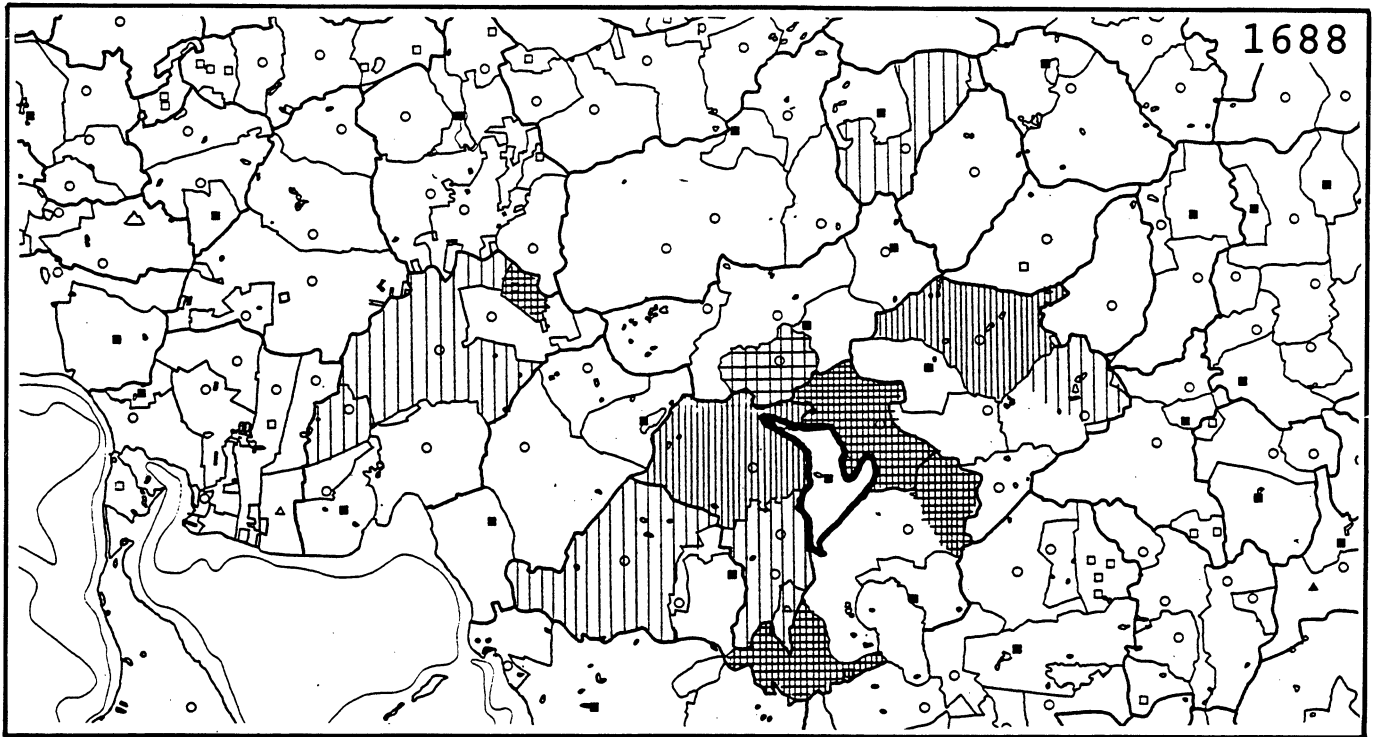
40

egård

Gel







# Vejlegård



Fyns Amt	Herred: Sallinge	Kommune: Broby	Sogn: Vejle
----------	---------------------	-------------------	----------------

Navn: Vejlegård	Tidligere navn:
<p>Bemærkninger: Hovedgården er nævnt første gang i 1474 i formen Wedæløffgaard. Vejlegård har navn efter landsbyen Vejle, som er nævnt første gang 1351 i formen Weteleue. Forledet er mandsnavnet Withi. Efterledet er lev, der betyder "noget efterladt, arv, arve-gods."</p>	

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: landsbyhovedgård (udflyttet)
<p>Bemærkninger: Vejlegård er allerede meget tidligt udflyttet fra Vejle og dens jorder udparcelleret i et særligt enemærke. Ca. 1670 blev den tidligere landbyhovedgård Vestergård lagt under Vejlegård.</p>	

<p>Ejere: 1474 Vilhelm Frille  1510 Vilhelm Oldeland  1610 Casper Markdanner  ca. 1612 Claus Eilersen Brockenhuus  1625 Ellen Marsvin  1666 Peder Hansen  1670 Niels Hansen Schmidt  1678 Peder Klingenberg  1699 Peder Smidt og Else Catrine Smidt  1702 Else C. Smidt eneejer  1752 Adolphine Leth  1808 Niels Rasmussen Egeløkke  1842 Hans Peder Langkilde  1852 Holger Chr. Pedersen  1860 Th. Fritz  1863 Lars Pedersen  1909 Johs. L. Madsen  1910 J. Dahlkild  1933 J. Pedersen  1954 S. Christensen-Dalsgaard  1986 Knud Andersen</p>		<p>1993 P.-V. Rosenstand</p>
--	--	------------------------------

<p>Historiske tildragelser:</p> <p>Hans Oldeland, der ejede Vejlegård først i 1500-tallet, dræbtes under Grevens Fejde 1537 af borgere i Assens.</p>
--

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Vejle
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------

**Ejerlavet omkring år 1800**

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hoved- og avlsbygninger ligger tæt, men udgør hver for sig et anlæg. Hovedbygningerne mod nord omgivet af voldgrave. De danner et trefløjet anlæg åbent mod øst. Avlsbygningerne ligger sydvest herfor og er et større trefløjet anlæg, åbent mod hovedgården og med flere udløberfløje. Mod syd er der voldgrave. Der er tillige flere mindre bygninger i området.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af eng og skov.

Placering: Randplaceret

Orientering: ager/eng orienteret

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Der er aftegnet fem huse, en gård og en mølle i ejerlavet. Husene ligger alle spredt i ejerlavsranden, mens gården ligger længere inde i den vestlige del. Møllen ligger umiddelbart vest for Vejlegård.

**Driftsøkonomi**

a. **Areal år 1800:** 335 ha

Antal marker: 7

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 133 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 19    1. + 2. bon: 57    eng: 11    skov: 27    græs: 2

Bemærkninger:

**Jordbundsforhold og afgrænsning**

Landskabsform: G. Centralfyn. Moræneflade og hedeslette med ås.

Jordbund: Moræneler, smeltevandssand, ferskvandstørv og -dynd.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er kun naturligt afgrænset mod nord.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Vejle
-----------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------

**Relikt - vurdering**

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p><b>Bygninger:</b> Hovedbygningen, der lå der o.1800, er nu revet ned, og kun voldstedet er tilbage.</p> <p>Avlsbygningerne er flyttet en smule mod vest. Det kunne se ud, som om hoved- og avlsbygninger er bygget sammen.</p> <p>Der er forsvundet to huse, men de øvrige ligger der endnu sammen med møllen og gården.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret, idet der er bygget en del spredtliggende gårde og huse.</p> <p><b>Andre anlæg:</b></p> <p>Haveområdets udstrækning er ændret en smule</p> <p><b>Skove og vådområder:</b></p> <p>Ikke-ager arealer: Skov- og vådområder er forsvundet</p> <p><b>Særlige relikter:</b></p> <p>Voldstedet "Slotsholmen" er bevaret</p> <p><b>Arkæologiske interesser:</b></p> <p>Tomten fra avlsgården er frilagt</p>		X	X	<p>Ny hovedbygning i 1854</p> <p>Ny avlsgård 1927</p>
<p><b>Tidspunkt for ændringer:</b></p> <p>Ændringerne ved bygningerne er hovedsageligt sket før 1885, mens ændringerne ved skov- og vådområderne hovedsageligt er sket efter 1885.</p>				

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b>	<b>Kommune:</b>	<b>Sogn:</b>
	Sallinge	Broby	Vejle

**Hovedgårdstaksten**

			1662	1688 <sup>1)</sup>	1770	1844	18	1903	1956	
Tønder hartkorn			36	31	43	35		16	16	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld										

**Fæstegodset**

			1662	1688	1770	1844	18	1903		
Tønder hartkorn			209	331	261	10				
Bemærkninger:										

			1662	1688	1791	1844	1861	1903		
Antal gårde			19	44	37	0	0			
Heraf i hovedgd. sognet			13	18	20	0	0			
Antal huse				15	49	21	11			
Heraf i hovedgd. sognet				13	38	19	11			
Fæsteenheder ialt				59	86	21	11			
Bemærkninger										

**Godsfordelingen**

	1662	1791	1844				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	2	5	3				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	2	5	0				
Antal egaliserede samlinger af gårde	0	5	0				

**Hoveri**

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	34
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b>	<b>Kommune:</b>	<b>Sogn:</b>
	Sallinge	Broby	Vejle

### Udviklingsbeskrivelse

#### a. Indtil cirka 1800:

Vejlegård er opstået som landsbyhovedgård og nævnes som sådan fra 1474. Allerede i 1501 tages lovhævd på Vejlegårds enemærker, og gården var formentlig da flyttet ud af landsbyen. I 1610 opførtes ny hovedbygning, hvorved gården flyttedes ca. 300 m. Klods op ad den nye gård lå hovedgårdens vandmølle. O.1660 lagdes 2 gårde i Vejle by under hovedgården og snart efter en del af den tidligere hovedgård Vestergård, der også lå i Vejle by. Vejlegård nåede herved op på 31 tdr.htk. i 1688, foruden skov og mølleskyld. I 1700-tallet udvidedes den med yderligere 7 tdr.htk., vistnok fra enklaven Vejrum.

Vejlegård havde i 1682 et dyrket areal på 133 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var noget under middel, men der var god eng og megen skov til gården, der har karakter af skovgård.

Tilliggendet var i 1662 på blot 19 gårde, hvoraf de 13 i Vejle, medens de sidste 6 lå i Lundby og stammede fra den nedlagte hovedgård Lundbygård. Senere nåedes et niveau af 40 gårde. Godset var i 1791 gennemgaldiseret og rimeligt arronderet, idet 20 af de 37 gårde lå i hovedgårdssognet.

I 1678 tilkøbtes Vejle og Allested kirker.

#### b. Efter cirka 1800:

Vejlegårds hovedgårdsejerlav var o.1800 på 335 ha. Hovedgården blev udparcelleret først i 1800-tallet i en hovedgårdsparcel, en mejerigård og 17 mindre parceller, hvoriblandt der var en mølle og et teglværk. Mejerigården hørte en tid sammen med Vejlegård, før den blev solgt fra. Først i 1900-tallet blev arealet således opgjort til 82 ha, hvoraf 64 ha var agerjord, og 15 ha var eng og mose. Arealet er blevet udvidet lidt siden. I 1986 blev det opgjort til 93 ha, hvoraf 81 ha var ager og 9 ha eng og skov.

Værdien af ager/eng-arealet (hovedgårdstaksten) faldt i perioden 1770-1844 fra 43 tdr.htk. til 35 tdr.htk. som en følge af den nævnte udparcellering. Efter frasalget af mejerigården faldt den yderligere, så den i 1903 blev opgjort til 16 tdr.htk. Jorden var i 1770 delt i 7 marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. O.1900 var der stadig 7 marker, hvoraf de 4 blev besået årligt, mens de tre blev brugt til brak og græs. Der var da 38 køer og 29 stk. ungvæg og kalve. Desuden leveredes 60-70 fedesvin årligt. I dag er der kødkvæg på Vejlegård. Jorden bruges til korn og frøavl.

Fæstegodset blev solgt fra allerede o.1800. Ejeren beholdt dog en del huse en tid endnu. I 1844 var der således 21 huse under Vejlegård, hvoraf langt de fleste lå i samme sogn som hovedgården.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b>	<b>Kommune:</b>	<b>Sogn:</b>
	Sallinge	Broby	Vejle

## Sammenfattende vurdering:

Ingen  
interesse: Interesse: Stor  
interesse: Særlig  
interesse: Typologisk vurdering: *Stor interesse*

1. Vejlegård er oprindelig en landsbyhovedgård. Allerede i 1501 var den udflyttet og udskiftet fra landsbyen. Gennem udvidelser i 1600- og 1700-tallet nåede den middelstørrelse. Gården flyttedes i 1610 og igen i 1800-tallet. Vejlegård er randplaceret i sit ejerlav og har engorientering. Ved gården lå en mølle. Af karakter er Vejlegård en skovgård.
2. Godstilliggendet stabiliseredes på et niveau o. 40 gårde, der i 1791 var gennem-egaliseret og rimeligt arronderet. Godset erhvervede patronatsret til Vejle og Allested kirker.
3. Allerede o.1800 afvikledes fæstegodset, og gården udparcelleredes. I dag er ejerlavet reduceret til 1/4.
4. Nye bygninger opførtes i 1800- og 1900-tallet lidt fjernet fra de gamle bygninger.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en lang udvikling med mange karakteristika.

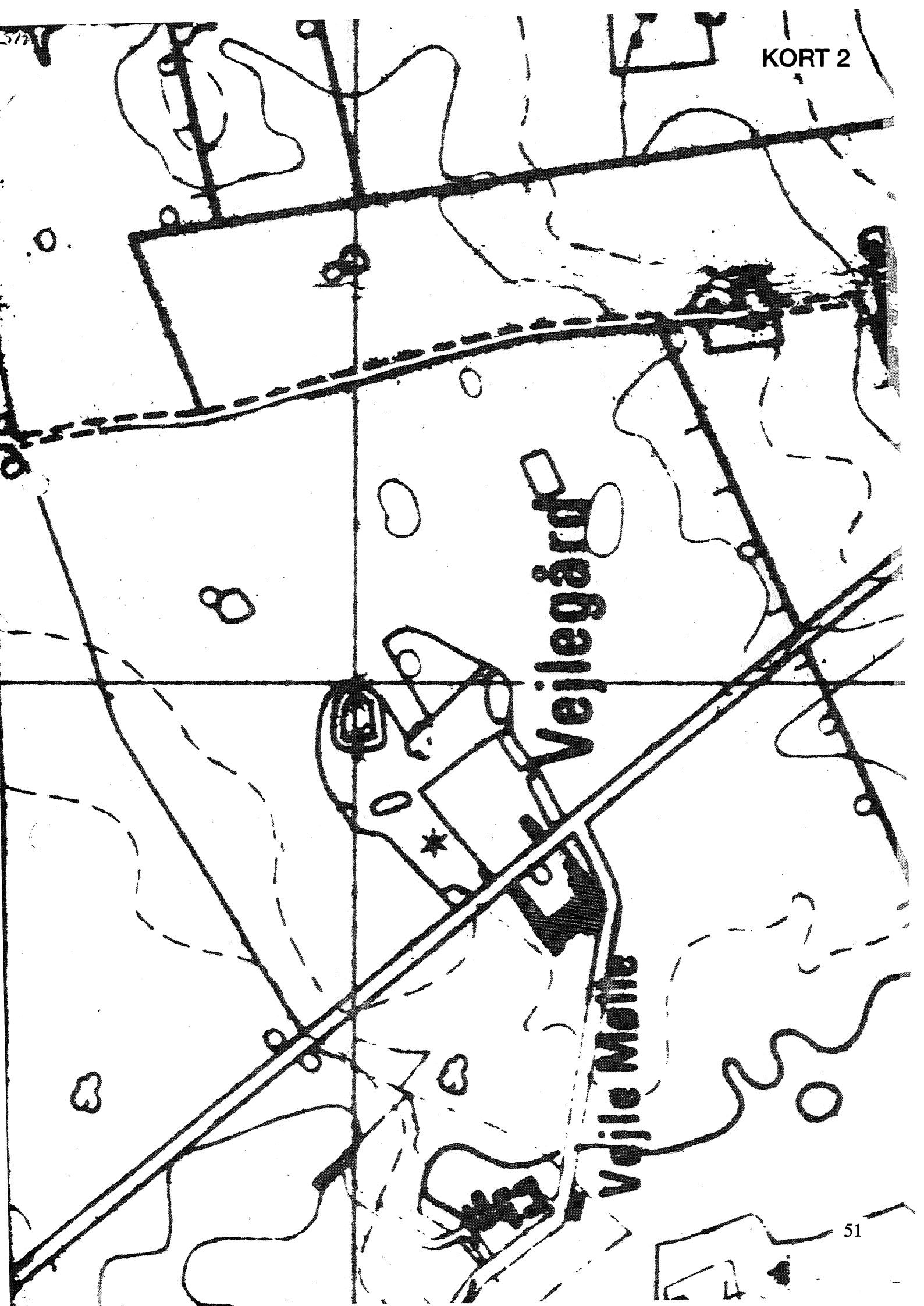
Relikt-vurdering: *interesse*

1. Bygningerne er flyttet og nyopført i 1800- og 1900-tallet. Møllen er bevaret. Haveområdet er bevaret.
2. Ejerlavet er præget af nybebyggelse. Skov- og vådområder er forsvundet.
3. Særlige relikter: Voldstedet "Slotsholmen".
4. Arkæologiske interesser: tomten af ladegården ved Slotsholmen. Tomten af det middelalderlige Vejlegård.

*Pige*



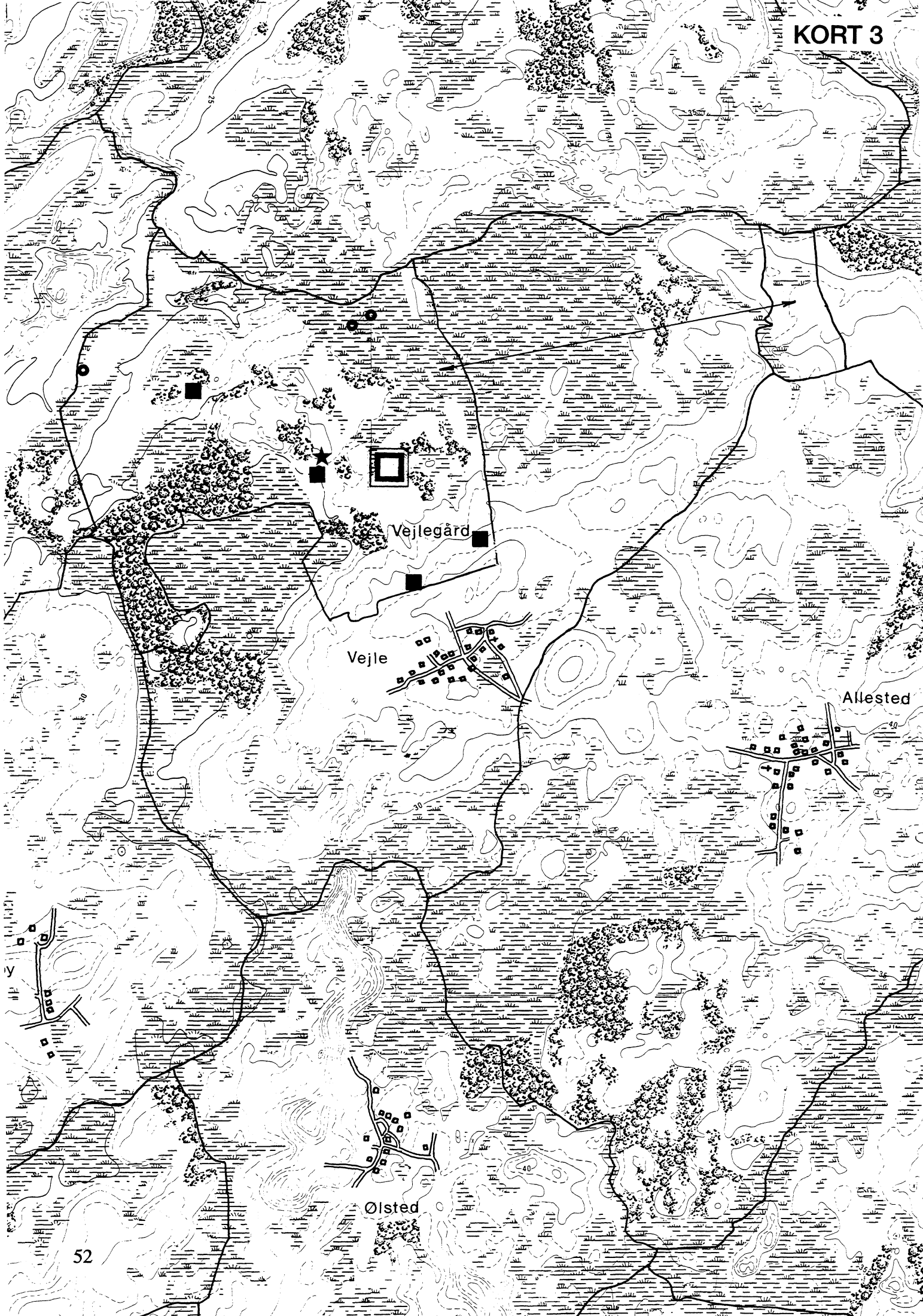
107/100  
107/101  
107/102  
107/103  
107/104  
107/105  
107/106  
107/107  
107/108  
107/109  
107/110  
107/111  
107/112  
107/113  
107/114  
107/115  
107/116  
107/117  
107/118  
107/119  
107/120  
107/121  
107/122  
107/123  
107/124  
107/125  
107/126  
107/127  
107/128  
107/129  
107/130  
107/131  
107/132  
107/133  
107/134  
107/135  
107/136  
107/137  
107/138  
107/139  
107/140  
107/141  
107/142  
107/143  
107/144  
107/145  
107/146  
107/147  
107/148  
107/149  
107/150



Veilegård

Veile Mølle



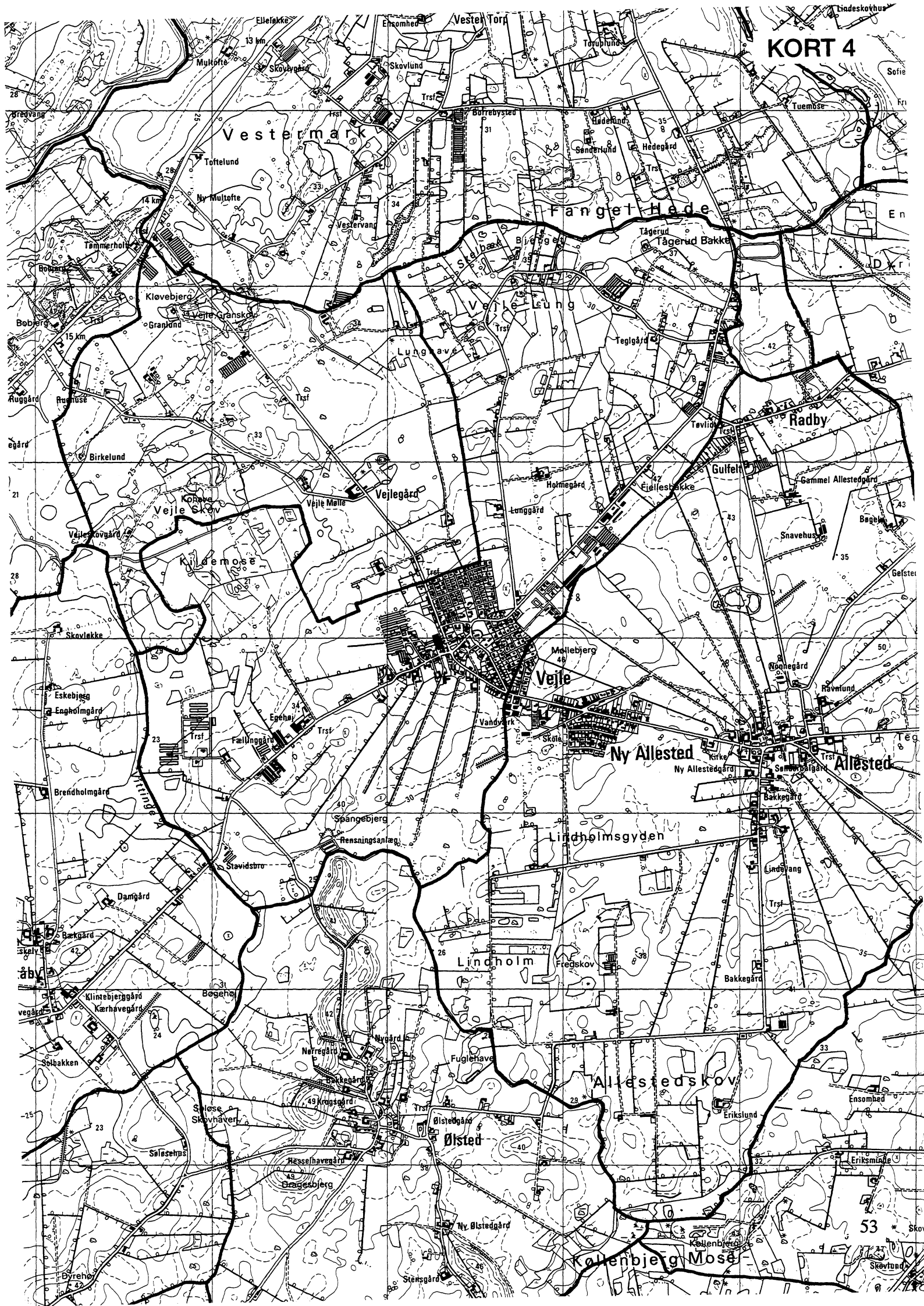


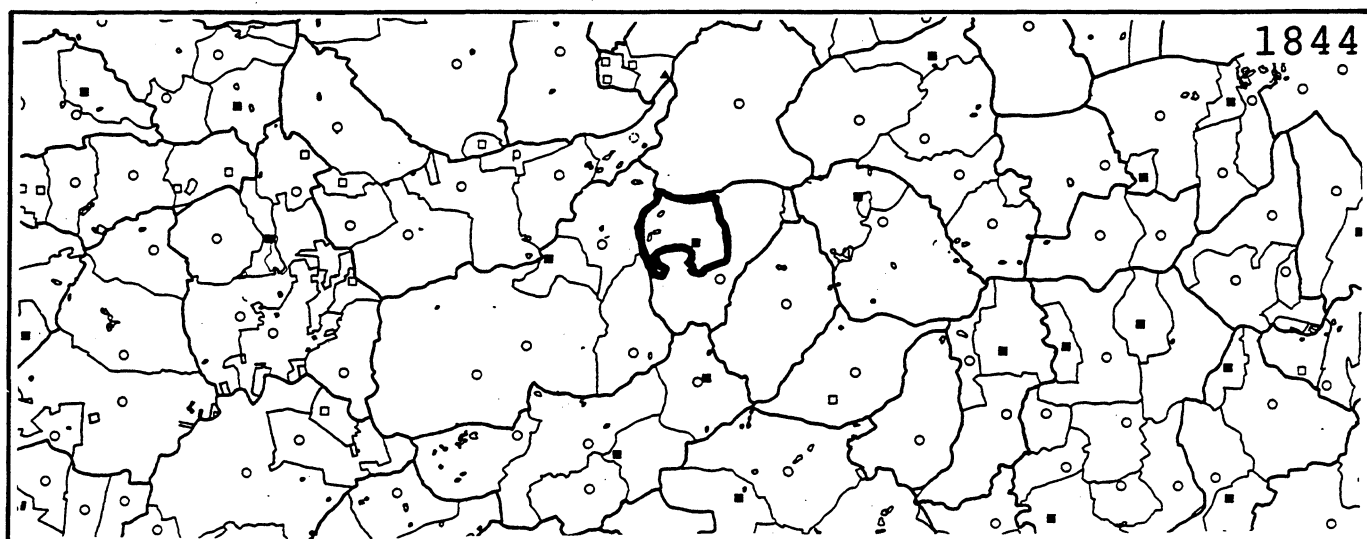
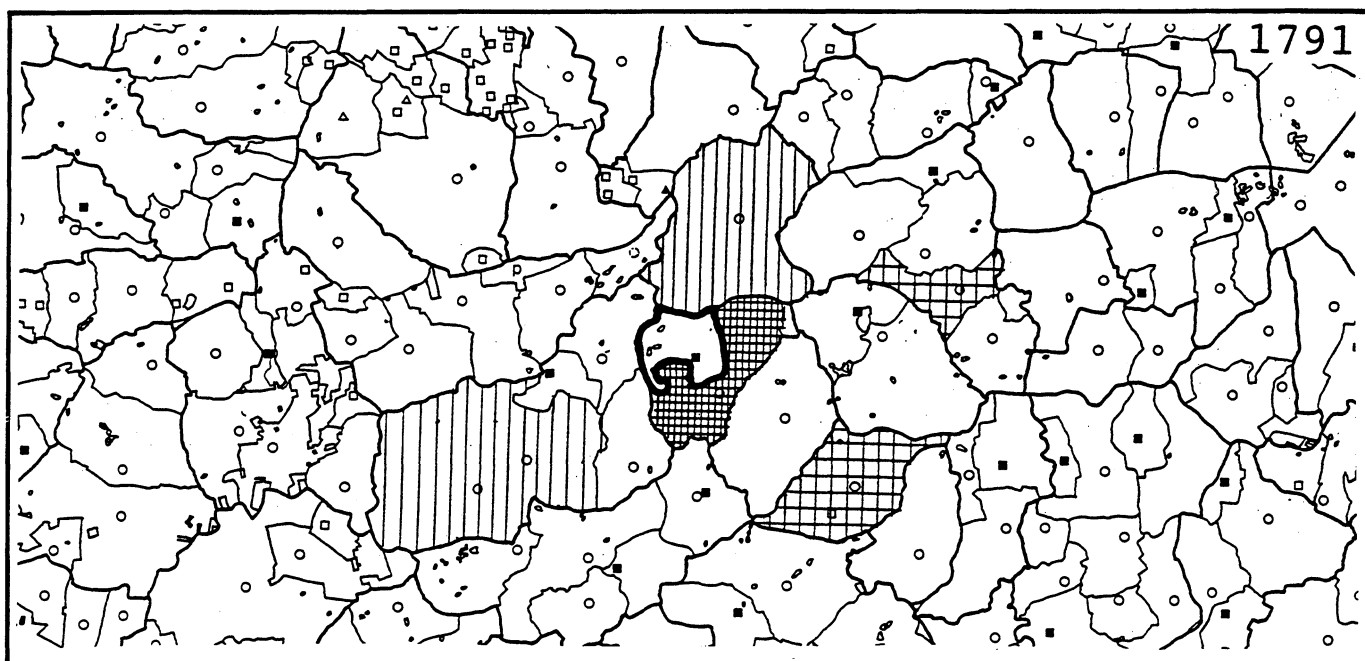
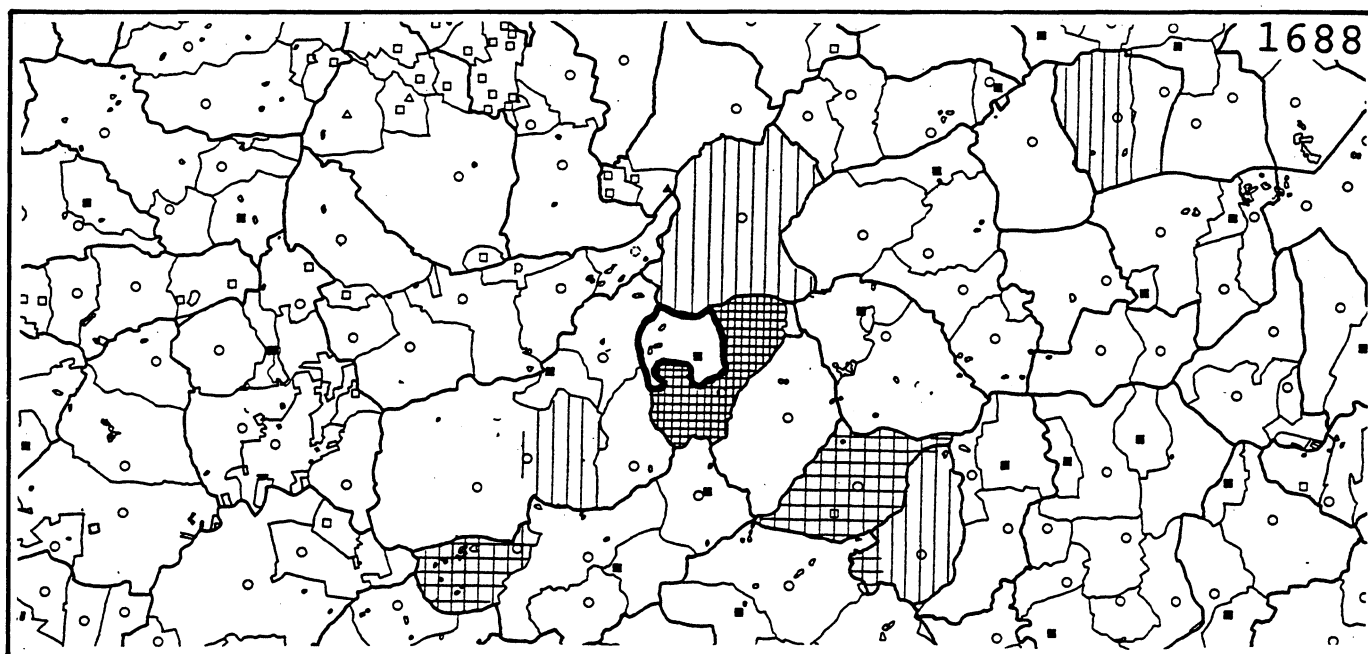
Vejlegård

Vejle

Allested

Ølsted





# Ølstedgård

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

<b>Navn:</b> Ølstedgård	<b>Tidligere navn:</b>
<p>Bemærkninger: Ølstedgård nævnes første gang 1617 i formen Østergaard. 1626 nævnt som Ølstedgård. Ølstedgård har sit navn fra landsbyen Ølsted, nævnt første gang 1303 i formen Øthelstathen, forledet skulle komme af øddel, der betyder kostald eller gødningsvand, ajle. Efterledet sted betegner areal eller grund for bebyggelse.</p>	

<b>Anlægstidspunkt:</b> slutningen af 1500-tallet	<b>Anlægsform:</b> landsbyhovedgård
<p>Bemærkninger: Ølstedgård har oprindelig været en almindelig gård i landsbyen Ølsted.</p>	

<b>Ejere:</b>	
1589 Laurids Oldeland	Fælles ejer med nabogårdene
1648 Casper Pedersen Due	Brobygård 1705-1736, 1771-1925
1693 Søren Boldt	
1705 Chr. Nielsen Fogh	Arreskov og Gelskov 1773-1925
1736 Anne Fogh	
1748 Johan Sigismund Bahlman (Anne Foghs 2. mand)	Under grevskabet Muckadell
1770 Hans Dreyer de Hofman	1784-1925
1771 Albrecht C. Schaffalitzky de Muckadell	
1925 Staten, udstykket til 14 husmandsbrug	

<b>Historiske tildragelser:</b>
---------------------------------



<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

**Relikt - vurdering**

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p><b>Bygninger:</b> Ølstedgård består i dag kun af en enkelt øst-vestgående bygning</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret, idet der er bygget en del gårde og huse i ejerlavet.</p> <p><b>Andre anlæg:</b> Haveområdets udstrækning er ændret en smule</p> <p><b>Skove og vådområder:</b> Ikke-ager arealer: Våd- og skovområderne er blevet opdyrket</p> <p><b>Særlige relikter:</b></p> <p><b>Arkæologiske interesser:</b></p>		X	X	
<p><b>Tidspunkt for ændringer:</b> Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1889, dog er enkelte vådområder blevet opdyrket på dette tidspunkt.</p>				

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

**Hovedgårdstaksten**

			1662	1688	17 70	1845	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			22	19	18	20	20	20		
Bemærkninger:										

**Fæstegodset**

			1662	1688 <sup>2)</sup>	1774	1845 <sup>1)</sup>	18	1903 <sup>3)</sup>		
Tønder hartkorn			95	73	144	397		558		
Bemærkninger: 1) incl.fæstegodset til Brobygård. 2) incl.fæstegodset til Rønninge Søgård. 3) omfatter fæstegodset til hele grevskabet Muckadell.										

			1662	1688 <sup>2)</sup>	1774	1845 <sup>1)</sup>	18	1903 <sup>3)</sup>		
Antal gårde			12	14	21	52		88		
Heraf i hovedgd. sognet			6	5	17	38		34		
Antal huse				12	2	82		131		
Heraf i hovedgd. sognet				7	1	66		64		
Fæsteenheder ialt				26	23	134		219		
Bemærkninger										

**Godsfordelingen**

			1662	1774	1845 <sup>1)</sup>				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods			5	5	13				
Heraf samlinger på min. 3 gårde			1	2	8				
Antal egaliserede samlinger af gårde			0	1	8				

**Hoveri**

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	36	gårde
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage	
	b) spanddage	
	c) gangdage	
Bemærkninger:		



<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

**Udviklingsbeskrivelse****a. Indtil cirka 1800:**

Ølstedgård er opstået som landsbyhovedgård sidst i 1500-tallet ved sammenlægning af gårde i Ølsted by. Den var i 1688 på 19 tdr.htk., og dens beskedne størrelse bibeholdtes. Gården blev først udskilt fra fællesskabet med landsbyen ved udskiftningen.

I 1682 var det dyrkede areal på 75 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var over middel i forhold til herredsgennemsnittet. Der var god eng, men kun en smule skov til gården, der har karakter af korngård.

Fæstegodset var i 1662 på beskedne 12 gårde, hvoraf 6 i Ølsted by. I 1774 var bøndergodset på 21 gårde, hvoraf 13 egaliserede gårde i Ølsted by.

Ølstedgård udgjorde i lange perioder en del af et støtte godskompleks. Fra 1784 indgik gården i grevskabet Muchadell.

**b. Efter cirka 1800:**

Ølstedgårds ejerlav udgjorde 83 ha o. 1907. Heraf var det meste agerjord. Ølstedgård indgik i grevskabet Muckadell indtil dets overgang til fri ejendom i 1925. Lensafløsningsloven påbød grevskaberne at sælge en del af deres jord til staten ved den lejlighed. Ølstedgård blev derfor solgt til staten i 1925. Herefter blev jorden udstykket til 14 statshusmandsbrug.

Værdiansættelsen af hovedgårdsjorden (hovedgårdstaksten) holdt sig stabil på beskedne 20 tdr.htk. i perioden 1800-1925. Jorden var i 1770 delt om i 6 marker, hvoraf kun de 2 var besået årligt. O.1907 var der 8 marker, hvoraf 5 blev besået årligt, mens de 3 lå henholdsvis brak og med græs. Der var på det tidspunkt 45 køer og 20 stk. ungvæg og stude på gården.

Størsteparten af fæstegodset lå i samme sogn som hovedgården. Det blev først solgt fra i 1916.

Ølstedgård indgik som nævnt i grevskabet Muckadell. Sidstnævnte er beskrevet nærmere under Brobygård.

<b>Fyns Amt</b>	<b>Herred:</b> Sallinge	<b>Kommune:</b> Broby	<b>Sogn:</b> Sønder Broby
-----------------	----------------------------	--------------------------	------------------------------

**Sammenfattende vurdering:**Ingen  
interesse: Interesse: Stor  
interesse: Særlig  
interesse: **Typologisk vurdering:** interesse

1. Ølstedgård er opstået som landsbyhovedgård sidst i 1500-tallet. Den er forblevet som et beskedent hovedgårdsanlæg i landsbyen og fik først sine jorder udskilt ved udskiftningen. Af karakter er Ølstedgård en korngård.
2. Til den lille hovedgård hørte et beskedent fæstegods på 10-20 gårde centreret i Ølsted by. Fra 1784 ingik Ølstedgård i grevskabet Muckadell.
3. Fæstegodset til grevskabet blev først frasolgt i 1916. Ølstedgård blev udparcelleret til statshusmandsbrug i 1925.
4. Gårdens bygningsstruktur er opløst.

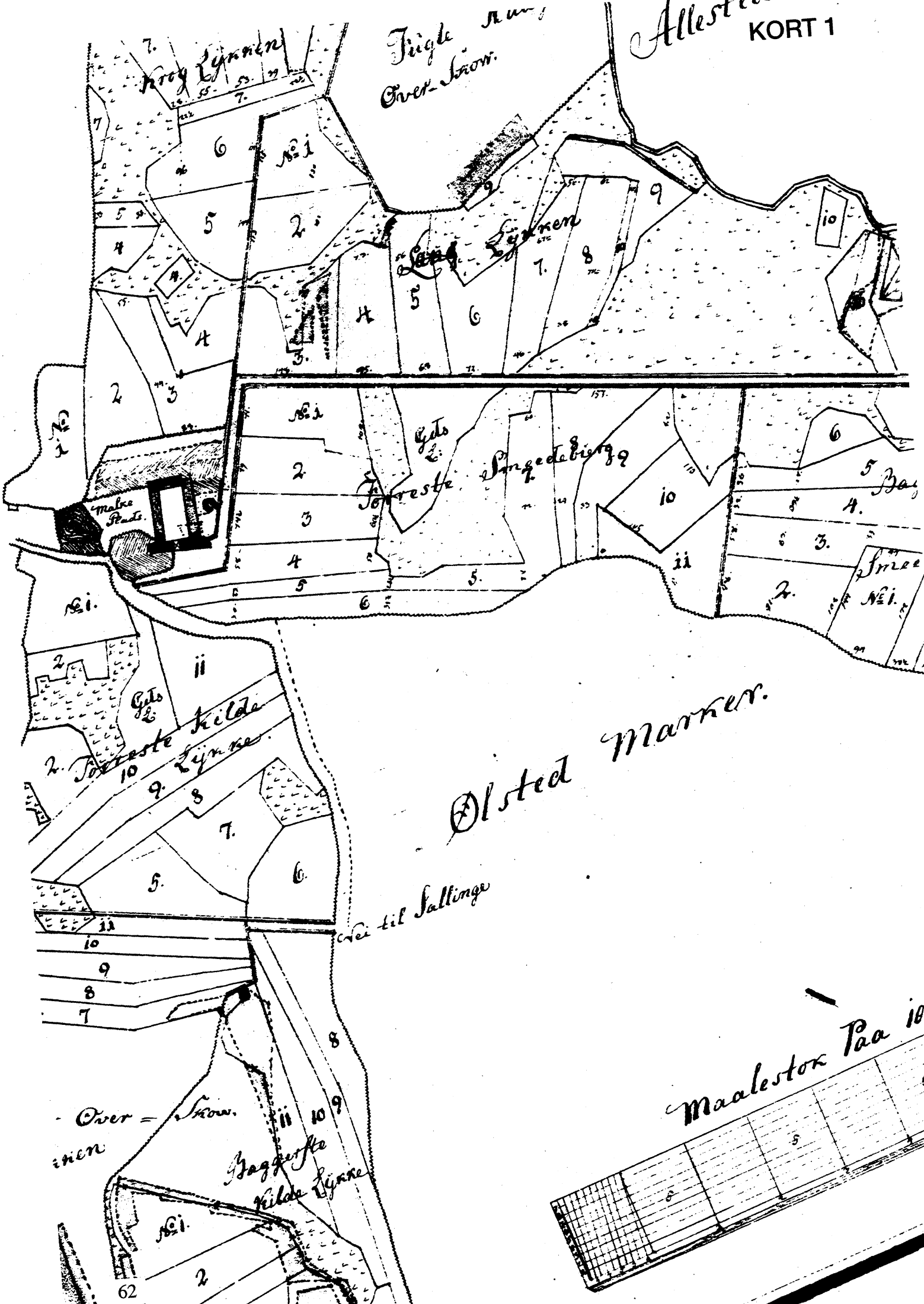
Sammenfattende drejer der sig om den sent anlagt landsbyhovedgård med en ukarakteristisk træg udvikling.

**Relikt-vurdering:** mindre interesse

1. Hovedbygning og avlsgård fremstår i dag med opløst struktur.
2. Ejerlavet er præget af nybebyggelse. Våd- og skovområder er blevet opdyrket.
3. Særlige relikter:-
4. Arkæologiske interesser: La-degårdstomten er frilagt.

Allested  
KORT 1

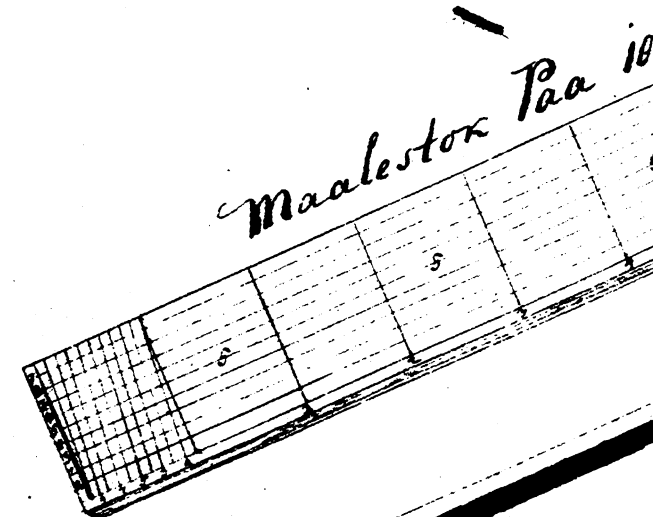
Tugle  
Over-Jævn.

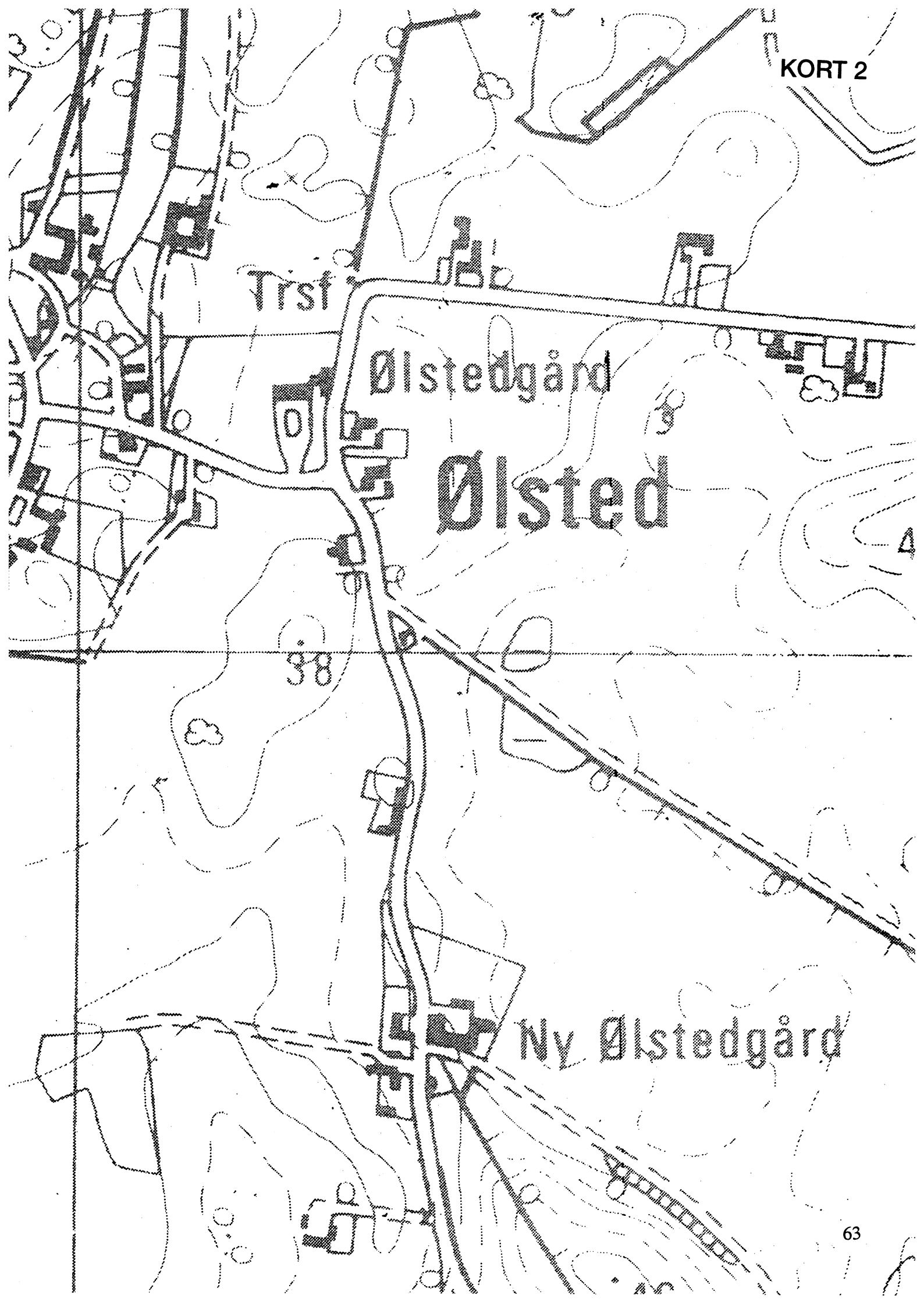


Olsted marker.

ve til Sallinge

Maalested Paa 100





Trst

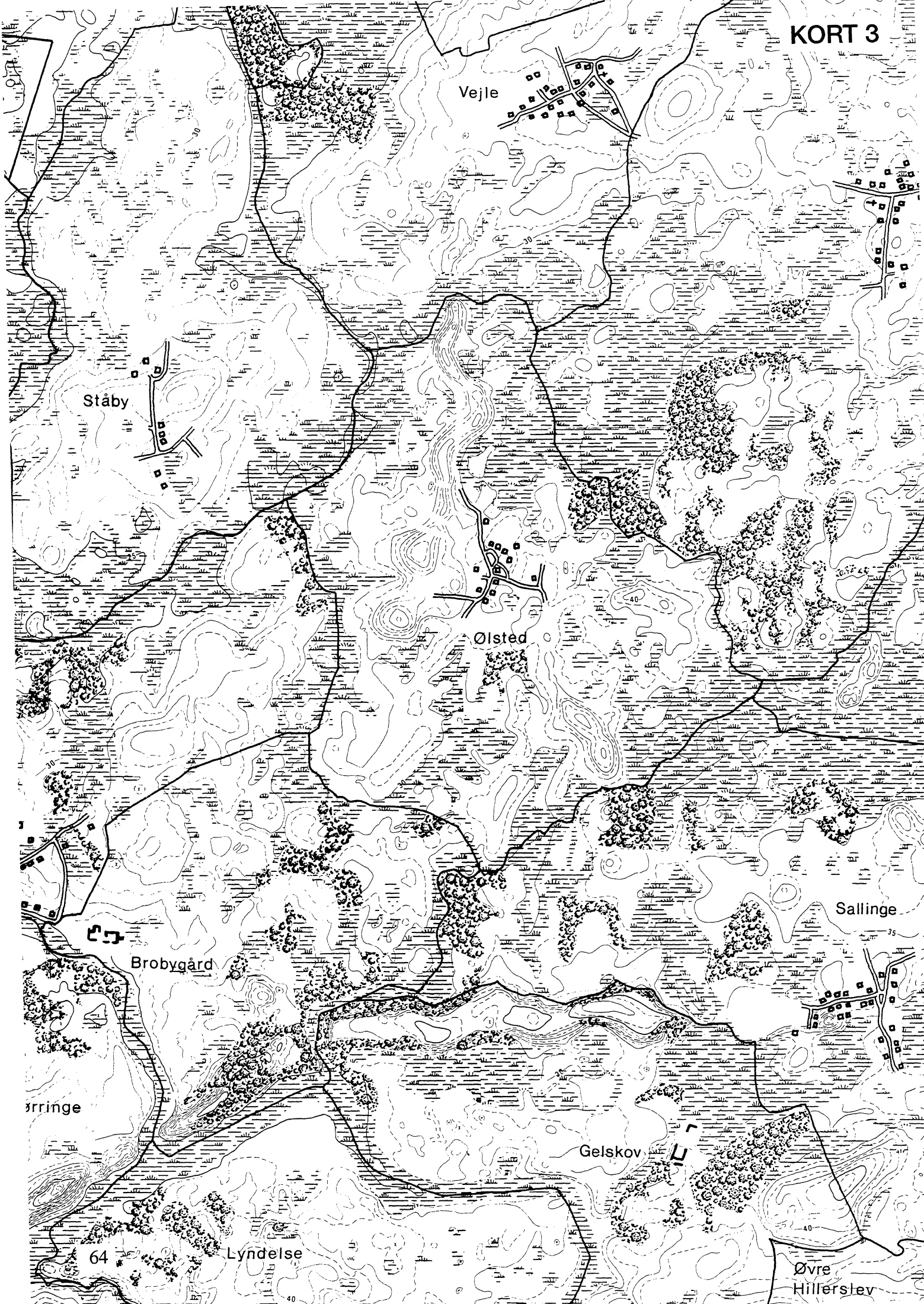
Ølstedgård

Ølsted

38

Ny Ølstedgård

KORT 3



Vejle

Ståby

Ølsted

Brobygård

Sallinge

Gelskov

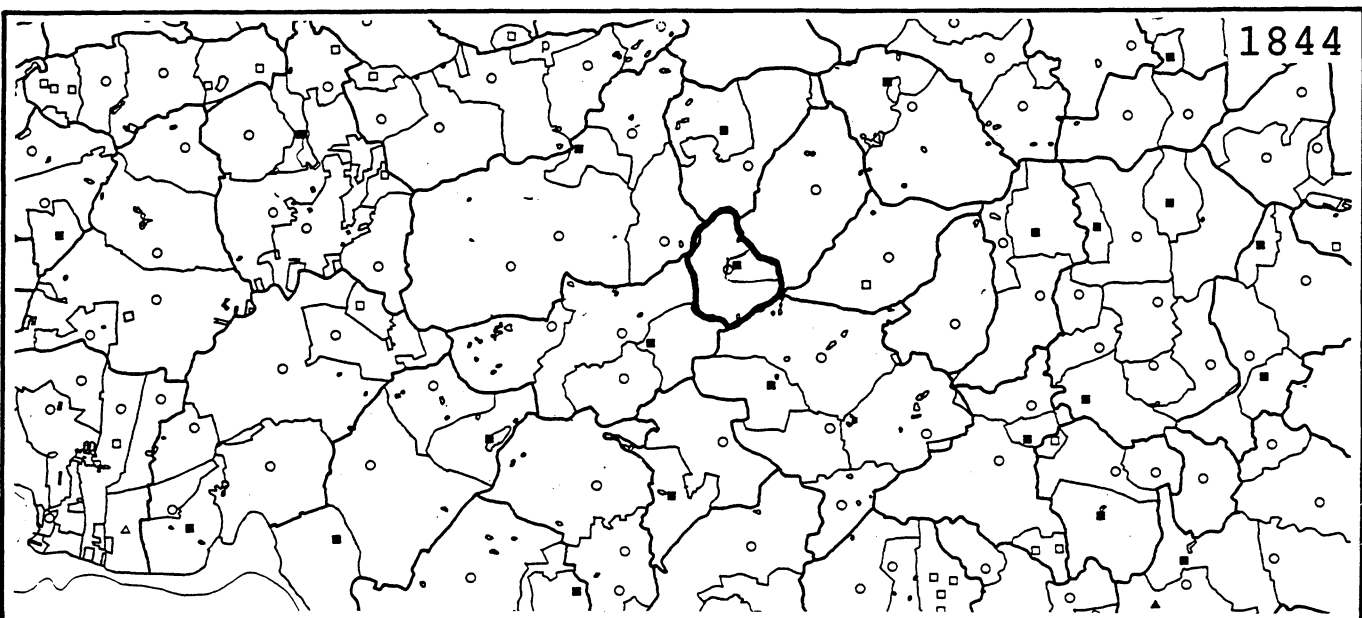
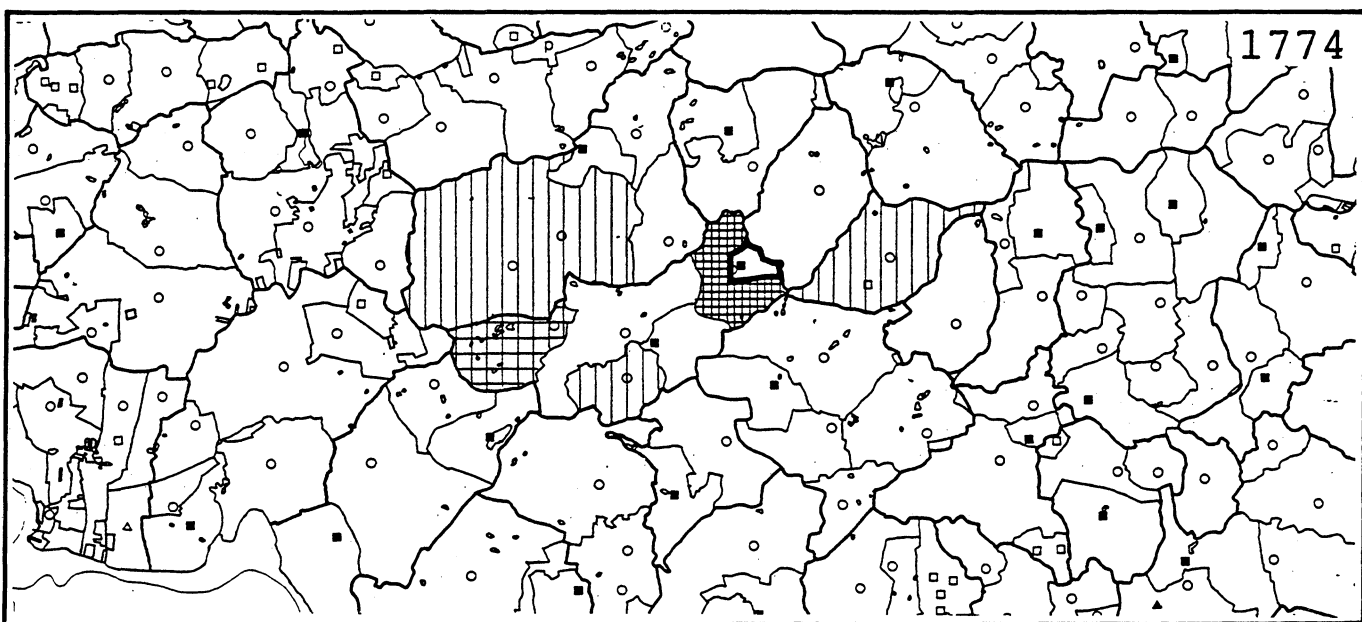
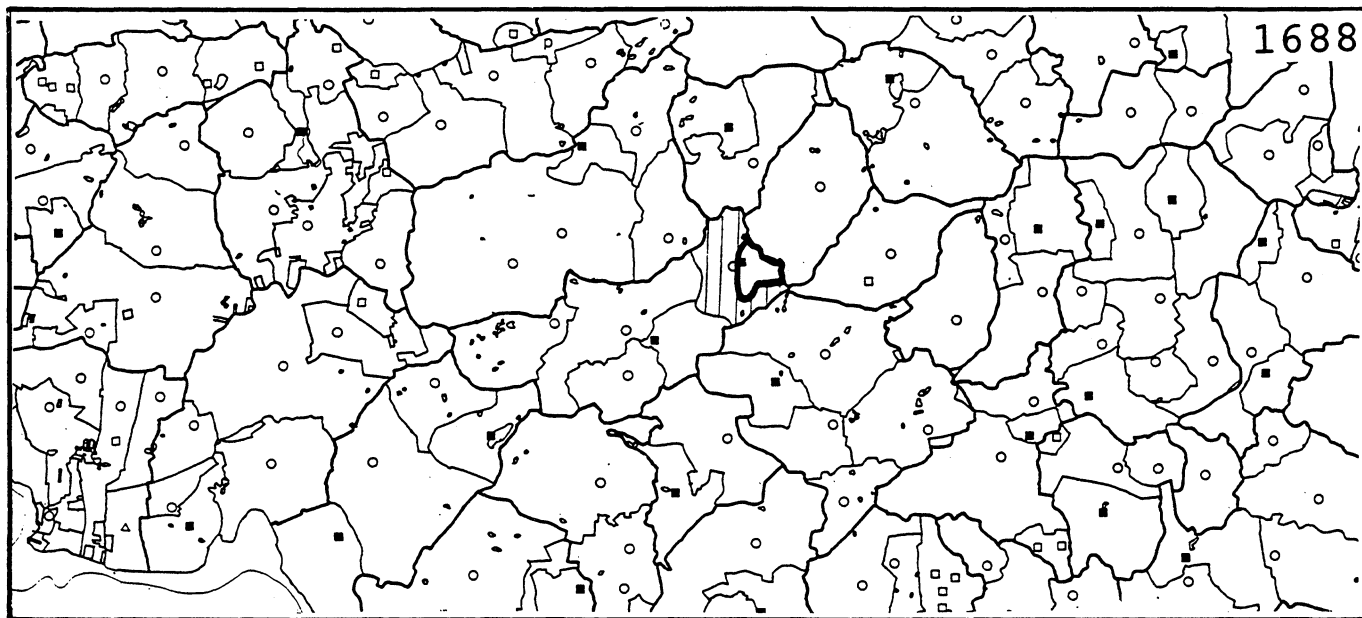
Ørringe

64

Lyndelse

Øvre Hillerstev









## KULTURHISTORIE

1. Landsbyregistrering i Fyns Amt, foreløbig orientering, 1983  
Landsbyregistrering i Fyns Amt, Historiske forhold, 1983
  - 1.01 Assens Kommune
  - 1.02 Bogense Kommune
  - 1.03 Broby Kommune
  - 1.04 Egebjerg Kommune
  - 1.05 Ejby Kommune
  - 1.06 Faaborg Kommune
  - 1.07 Glamsbjerg Kommune
  - 1.08 Gudme Kommune
  - 1.09 Haarby Kommune
  - 1.10 Kerteminde Kommune
  - 1.11 Langeskov Kommune
  - 1.12 Marstal Kommune
  - 1.13 Middelfart Kommune
  - 1.14 Munkebo Kommune
  - 1.15 Nyborg Kommune
  - 1.16 Nr. Åby Kommune
  - 1.17 Odense Kommune bind 1 og 2
  - 1.18 Otterup Kommune
  - 1.19 Ringe Kommune
  - 1.20 Rudkøbing Kommune
  - 1.21 Ryslinge Kommune
  - 1.22 Svendborg Kommune
  - 1.23 Sydlangeland Kommune
  - 1.24 Sønder sø Kommune bind 1 og 2
  - 1.25 Tommerup Kommune
  - 1.26 Tranekær Kommune
  - 1.27 Ullerslev Kommune
  - 1.28 Vissenbjerg Kommune
  - 1.29 Ærøskøbing Kommune
  - 1.30 Ørbæk Kommune
  - 1.31 Årslev Kommune
  - 1.32 Aarup Kommune
2. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan, Supplerende oplæg vedrørende udpegning af bevaringsværdige landsbyer og sikring af kirkeomgivelser. juni 1984. Udgået.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplanlægning Kulturhistoriske forhold, 1984
4. Landskabsarkitektonisk registrering af hovedgårde, 1988
5. Vand- og vandkraftsudnyttelse på Fyn, 1989
6. Landsbyer med særlige bevaringsinteresser, 1992
7. Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt, Skemaer og kort.
  - 7.01 Kerteminde Kommune, 1994
  - 7.02 Faaborg Kommune, 1994
  - 7.03 Odense Kommune, 1995
  - 7.04 Assens Kommune, 1995
  - 7.05 Bogense Kommune, 1995

- 7.06 Svendborg Kommune, 1995
- 7.07 Tranekær Kommune, 1995

## NATURFORVALTNING

### Fredninger / beskyttet natur

1. Registrering af kirkeomgivelsesfredninger i Fyns Amt, 1980
2. Oversigt over fredede arealer og naturfredningslovens beskyttelses- og byggelinier i Fyns Amt 1981 Udgået.
3. Oversigt over vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43 I Fyns Amt, 1983 Udgået.
4. Fredninger i Fyns Amt, 1989
  - 14.1 Nordlige fredningskreds
  - 14.2 Sydlige fredningskreds
  - 14.3 Vestlige fredningskreds

### Planlægning

1. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan oplæg, juni 1983. Udgået.
2. Forslag vedrørende udbygning af det rekreative hovedstinet, 1984.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplan foreløbigt tryk, 1986. Udgået.
4. Fredningsplanlægning, Handlingsprogram, forslag 1987. Udgået.
5. Fredningsplanens Handlingsprogram, 1989
6. Fredningsplan, 1991.

### Registrering / overvågning / pleje

1. Oversigt over biologiske interesseområder i Fyns Amt, 1981
2. Stævningssskove på Langeland, 1988
3. Naturpleje 1987, 1988.
4. Naturpleje 1988, 1989.
5. Overvågning af fuglelokaliteter i Fyns Amt, 1989.
6. Overvågning af fugle i Fyns Amt 1988, 1990.
7. Naturpleje 1989, 1990.

**Registrering / overvågning / pleje .... fortsat**

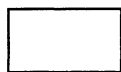
8. Overvågning af padder i Fyns Amt 1988, 1990.
9. Stævningskove på Fyn, 1990
10. Moser i Fyns Amt - Nyborg Kommune, 1991
11. Moser i Fyns Amt - Tommerup Kommune, 1991
12. Moser i Fyns Amt - Odense Kommune, 1992
13. Moser i Fyns Amt - Faaborg Kommune, 1992
14. Strandenge i Fyns Amt, 1993
15. Insekter i Naturplejen, 1995

**Henvendelse vedrørende publikationer kan ske til:**

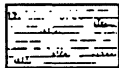
**Fyns Amt, Natur- og vandmiljøafdelingen, Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ, tlf. 66 15 94 00.**

# Signaturforklaring

## Kort 3



Agerland



Eng/mose



Skov



Bakkeoverdrev



Hovedgård med voldgrav



Hovedgård



Voldsted



Gård



Mølle



Teglværk



Smedie



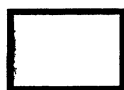
Hus



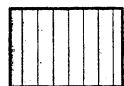
Kalkovn

## Kort 5

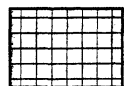
Ejerlavskort med påtrykte ejersignaturer



Hovedgårdstakst



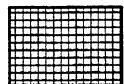
0-25%



25-50%



50-75%



75-100%